Delavska enotnost

Glasilo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 20. novembra 1997 ☆ številka 40 ☆ letnik 56

Knjiga ni le bela, je tudi siva in črna

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije
Predsednik
Ljubljana, 19.november 1997

Dalmatinova 4
1 000 Ljubljana
telefon: 061/131 00 33
telefaks: 061/ 317 298
Matična št.: 5163099
Davčna št.: 15268829

INFORMACIJA ZA SREDSTVA JAVNEGA OBVEŠČANJA!

Na današnjem sestanku predsednikov in sekretarjev Sindikatov dejavnosti Slovenije je bil sprejet sklep, da bo Zveza svobodnih sindikatov Slovenije v podkrepitev svoje politike in proti nameram Vlade Republike Slovenije, da delovnopravne, pokojninske in socialne reforme preloži zgolj in samo na ramena delavk in delavcev, sklicala v

sredo, 10.decembra 1997

Izredno konferenco Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, razširjeno s sindikalnimi zaupniki, ki se bodo nato udeležili protestnega shoda pred sedežem Vlade Republike Slovenije.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije 1 Svet

mag. Dušan SEMOLIČ
Predsednik ZSSS

Minister Tone Rop s sodelavci je aktivu ZSSS prejšnji teden predstavil belo knjigo o pokojninski reformi. Sogovornki so mu povedali, da je knjiga verjetno napačno poimenovana, vsaj glede barve. Zaradi pokojninske reforme in drugih sprememb zakonodaje v škodo delavcev je Dušan Semolič za 10. december sklical izredno konferenco ZSSS, s katero bodo člani ZSSS opozorili, da spremembe le v škodo delavcev ne vodijo k napredku naše družbe.

Stran 2 in 3

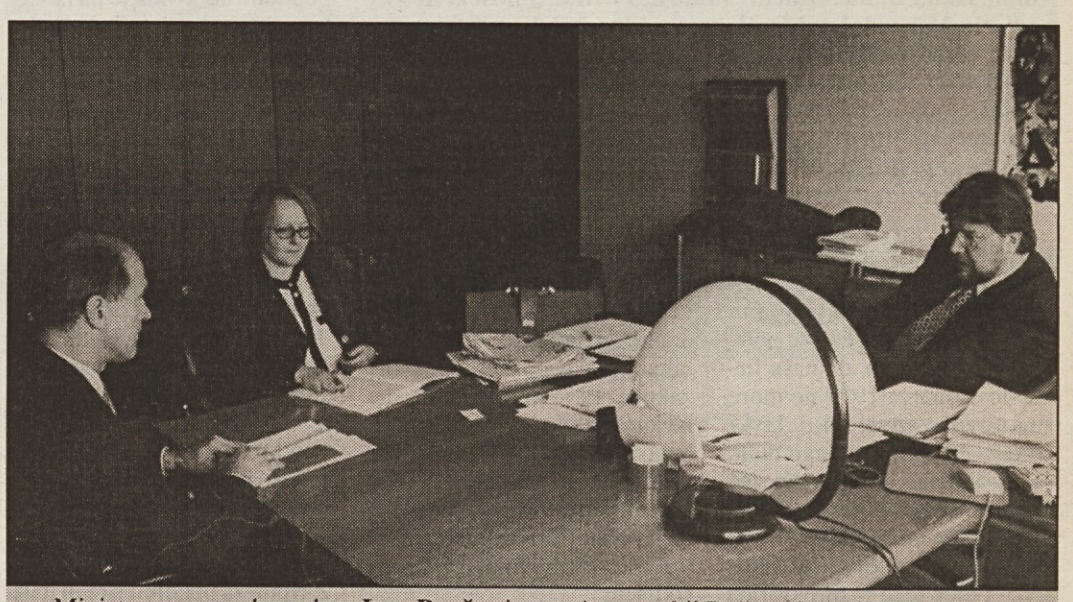

Minister za evropske zadeve **Igor Bavčar** je ta teden povabil Dušana Semoliča na pogovor o sodelovanju ZSSS v pripravah za vključitev v EU. Predsednik ZSSS je novega ministra najprej seznanil z dosedanjimi aktivnostmi te sindikalne centrale pri povezovanju v evropske organizacije. O tem bodo govorili tudi na seji Slovenskega sindikalnega odbora za Evropo, sklicani za 25. november.

Kot nam je povedal Dušan Semolič, je minister izrazil interes za sodelovanje predstavnikov sindikatov v strokovnih skupinah za posamezna vprašanja vključitve v EU. Prepričan je namreč, da morajo biti interesi delojemalcev pri tem čimbolj upoštevani.

skei

VLADA NAJ ZAMENJA VODSTVO SLOVENSKIH ŽELEZARN

Republiški odbor SKEI je to sredo obravnaval potek sanacije Slovenskih železarn. Ugotovil je, da vodstvo tega koncerna gradi sanacijo zlasti na zmanjšanju pravic zaposlenih (namesto po kolektivni pogodbi dejavnosti naj bi bili plačani po splošni pogodbi za gospodarske dejavnosti) in odpustitvi 2000 presežnih delavcev. Vodstvo SŽ je poleg tega »zakrivilo« nepotreben stečaj Plamena iz Krope. Tudi delavci Tovila iz Ljubljane delajo v veliki negotovosti, saj vodstvo SŽ namerava prodati njihove poslovne prostore.

Zaradi vsega tega republiški odbor SKEI predlaga vladi in nadzornemu vsetu SŽ, naj ocenita rezultate sanacije in čimprej zamenjata vodstvo tega koncerna na čelu z Igorjem Umkom.

SKEI NE BO DELAL ZA DRUGE

Republiški odbor SKEI je obravnaval tudi poskuse reševanja Litostroja. Nasprotoval je zlasti stečaju, saj bi ta bil za delavce najslabši. Ker so variante reševanja, ki jih ponujajo tuji interesenti in domači strokovnjaki, bolj ali manj pomanjkljive, se SKEI o njih ne more opredeliti. Republiški odbor zato od vlade zahteva, naj odgovori, s katero varianto bo res rešila to podjetje in njegove programe. Člani republiškega odbora so tudi menili, da SKEI ne sme sprejeti vloge »grupe za pritisk«, kar mu želijo vsiliti nekateri »sanatorji«, saj je vsak sindikat članstvu odgovoren zlasti za to, da delavci obdržijo delo in da so zanj primerno plačani. Seveda pa bo Litostrojev SKEI skušal z vsemi sredstvi sindikalnega boja zavarovati tudi terjatve zaposlenih do Litostroja. Kot je povedal **Marjan Pirc**, predsednik SKEI v tem podjetju, gre za 20 milijonov mark.

PROTI »REZANJU« SOUPRAVLJANJA

Na predlog **Janeza Jakše**, predsednika SKEI v Revozu, je republiški odbor SKEI sklenil javno protestirati zoper namero ministra Metoda Dragonje za spremembe zakona o soupravljanju, ki bi poslabšale položaj zaposlenih. Če bodo spremembe zakona vseeno prišle v parlamentarno proceduro, bo SKEI stremel k izboljšanju tega zakona v korist zaposlenih.

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije
Predsednik
Ljubljana, 19.november 1997

Dalmatinova 4
1 000 Ljubljana
telefon: 061/131 00 33
telefaks: 061/ 317 298
Matična št.: 5163099
Davčna št.: 15268829

VLADI REPUBLIKE SLOVENIJE!

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije ugotavlja, da želi Vlada Republike Slovenije na podlagi Usmeritev ekonomske politike na področju javnih financ in ukrepov nacionalnega varčevalnega pakta, po hitrem postopku sprejeti zakone, s katerimi bo med drugim posegla tudi v materialno in socialno varnost delavk in delavcev v javnem sektorju. Ocenjujemo, da vlada s predlaganimi ukrepi v bistvu odpravlja institut kolektivnega pogajanja, kot sredstva za urejanje odnosov med sindikati in delodajalci in grobo posega v pravice delavk in delavcev v javnem sektorju.

Vlada Republike Slovenije skuša s predlaganimi usmeritvami prikriti lastne napake in jih popraviti s predlaganimi ukrepi. Pri tem bi se morala zavedati, da bodo le-ti vplivali ne samo na položaj delavcev v javnem sektorju ampak tudi na zaposlene v gospodarstvu. V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije tudi ocenjujemo, da predlagani ukrepi ne sledijo ciljem, ki jih je opredelila vlada.

V Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije ostro obsojamo to enostransko dejanje vlade, ki posega v pravice delavk in delavcev javnega sektorja mimo kolektivnega pogajanja. Zato pričakujemo, da bo Vlada Republike Slovenije dosledno spoštovala načela socialnega partnerstva in ne bo posegala v materialno in socialno varnost zaposlenih v javnem sektorju brez soglasja sindikatov!

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije 2 Svet

mag. Dušan Semolič
Predsednik ZSSS

Poslano:
- Vladi Republike Slovenije
- Sredstvom javnega obveščanja

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE SLOVENIJE KONSTITUIRAN

Skupščina ZZZS je na prvi seji za svojega predsednika izvolila Miloša Kovačiča, prvega moža Krke, za podpredsednika pa Ladislava Rožiča, sekretarja v območni organizaciji ZSSS Posavje. Predsednik novega upravnega odbora je Sandi Bartol, sekretar sindikata trgovine, njegov namestnik pa Miran Kalčič, ZPIZ. Ker je ZZZS tretja največja finančna ustanova v naši državi, bo delo novih organov in funkcionarjev izjemno odgovorno.

Vsem izvoljenim čestitamo in jim želimo uspešno delo.

»Nujne spremembe zakona o soupravljanju«

Predsedniki nadzornih svetov, prejšnji teden so se zbrali v Radencih, dokaj enotno menijo, da so spremembe zakona o soupravljanju nujno potrebne. Do prepada med notranjimi in zunanjimi lastniki naj bi po njihovem mnenju prihajalo zlasti zaradi politike dividend. Zunanji lastniki, ne glede na to, kako so prišli do lastniških deležev, namreč pričakujejo vsaj dvoodstoten donos.

Več na strani 12

sindikalni ZAUPNIK

Ministrstvo za delo se ne strinja z zahtevo sveta ZSSS o uskladitvi plač v tretjem tromesečju. Po njihovem mnenju bi to bilo v nasprotju s prizadevanji za pravno državo in interesi delavcev. Svet ZSSS zato objavlja nove izhodiščne plače za tretje tromesečje.

Javno vprašanje ministru Ropu, ali lahko pomaga oropanim delavkam

DELAVKE MIKRODOKA ŽE OSEM MESECEV NISO PREJELE PLAČE

Sliši se neverjetno, pa je vendarle res. Invalidne delavke Dragica Vinko, Nada Babič, Milena Vabič in Pavlina Jamšek, ki so v podjetju Mikrodok v Mariboru v rednem delovnem razmerju za nedoločen čas, že osem mesecev niso dobile plače. Zadnjo plačo v višini okoli 38.000 tolarjev neto so dobile 18. aprila letos. Delodajalec je vse poslal domov na čakanje, nadomestila plače pa jim ne izplačuje. Ker so formalno zaposlene, se ne morejo prijaviti niti na zavodu za zaposlovanje, da bi kot brezposelne dobivale denarno nadomestilo.

Delavki **Dragici Vinko**, invalidki tretje kategorije, je direktorica Mikrodoka **Marjana Filipovič** izdala celo tole potrdilo: "Potrjujemo, da naša firma do 1. marca 1997 ne more zagotoviti zaposleni delavki Dragici Vinko nobenega dela, saj naša firma ne opravlja več nikakrnih dejavnosti in tudi ne razpolaga z nobenimi finančnimi ali morebitnimi drugimi sredstvi." Poleg tega je direktorica omenjeni delavki izdala še eno potrdilo: "Potrjujemo, da je delavka Dragica Vinko od 1. marca 1997 dalje ostala brez kakršnihkoli prejemkov oziroma dohodkov iz naslova plač s strani našega podjetja. Potrdilo izdajamo na zahtevo delavke." Dobesedno tako piše v potrdilu, pod tekstom pa je podpis direktorice in štampiljka podjetja. Takšno potrdilo delavka potrebuje, ker njenim otrokom ob uveljavljanju pravice do štipendije preprosto nihče noče verjeti, da nima nobenih dohodkov, čeprav je v rednem delovnem razmerju.

Sicer pa, le kdo bi si lahko mislil, da delavka, ki je v rednem delovnem razmerju, že osem mesecev ni dobila niti tolarja plače, da o regresu in drugih pravicah niti ne govorimo. To po naši zakonodaji že od sredine letošnjega leta namreč sploh ni več mogoče.

Zakon - mrtva črka na papirju

V novem zakonu o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji namreč jasno in nedvoumno piše, da mora sodišče po uradni dolžnosti sprožiti stečajni postopek zoper insolventno podjetje, ki delavcem več kot tri mesece ni izplačalo plač. Sodišč je podatke o takšnih podjetjih dolžna vsak mesec sporočati Agencija za plačilni promet Republike Slovenije.

Vendarle pa delavkam Mikrodoka določila zakona o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji kaj malo pomagajo, saj zakona očitno nihče ne spoštuje, čeprav je bil že junija objavljen v Uradnem listu in ga je potemtakem lahko vsakdo prebral. Očitno zakona, ki je brezpravnim delavkam prinesel novo upanje, da bodo našle socialno varnost, niso prebrali niti na Agenciji za plačnilni promet, niti na ministrstvu za pravosodje, niti na inšpekcijskih službah, niti na sodiščih.

Dokler pristojni ne bodo začeli uresničevati tega zakona in na sodišču ne bo stekel stečajni postopek zoper insolventno podjetje, bodo delavke Mikrodoca brez socialne varnosti, čeprav so formalno še vedno v rednem delovnem razmerju za nedoločen čas. Takšni delavci se na zavodu za zaposlovanje nimajo pravice prijaviti.

Prizadete delavke so se seveda zatekle po pomoč k svojemu sindikatu kovinske in elektroindustrije. Po besedah sekretarja območne organizacije SKEI za Podravje **Edija Ozimiča** je sindikat delodajalca nemudoma prijavil delovni inšpekciji. Leta je sindikat že pisno obvestila, da je zoper delodajalca zaradi neizplačevanja plač podala predlog sodniku za prekrške. Sedaj bo verjetno minilo nekaj mesecev ali pa morda celo nekaj let, da bo pri sodniku za prekrške med množico spisov prišel na vrsto tudi ta primer. Potem bo podjetje verjetno kaznovano z denarno kaznijo, ki pa je tako in tako ne bo moglo plačati, saj je insolventno.

Poigravanje z delavci

Podjetje Mikrodok je nastalo v času privatizacije Tama. Lastnik podjetja Adi Rebenik je poleg osnovnih sredstev od Tama prevzel tudi določeno število delavcev. Kakor so povedale prizadete delavke, je podjetje spočetka dobro poslovalo, nato pa je zabredlo v dolgove. Adi Rebernik je nato ustanovil novo podjetje Adi Rebernik d.o.o., ki se sedaj ukvarja z isto oziroma podobno dejavnostjo na isti lokaciji kot Mikrodok. Delodajalec je določeno število delavcev Mikrodoka prezaposlil v podjetje Adi Rebernik, štiri invalidne delavke pa so ostale zaposlene v Mikrodoku. Omenjene invalidne delavke je Mikrodok samo za določen čas "posodilo" podjetju Adi Rebernik. Ko jih v podjetju Adi Rebernik niso več potrebovali, so jih "vrnili" podjetju Mikrodok. Lastnik obeh podjetij Adi Rebernik je delavkam sicer obljubil, da bo šlo podjetje Mikrodok v stečaj (v tem primeru bi invalidnim delavkam socialno varnost zagotovili najprej na zavodu za zaposlovanje, kasneje pa do zaposlitve oziroma upokojitve na Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje), vendar se to doslej še ni zgodilo. Delavke je strah, da želi delodajalec pred stečajem Mikrodoka razprodati premoženje, ki ga je podjetje odkupilo od Tama. V tem primeru bi se namreč tudi ob stečaju lahko obrisale pod nosom za svoje nemajhne terjatve do tega podjetja.

Pomoč sindikata

Delavke v zadnjih mesecih niso držale križem rok, temveč so s pomočjo sindikata o ravnanju delodajalca obvestile inšpekcijo dela. Poleg tega so s pomočjo službe pravne pomoči pri območni organizaciji ZSSS za Podravje zoper Mikrodok in podjetje Adi Rebernik vložile tožbo na delovnem sodišču. V tožbi med drugim piše: "Tožeča stranka je sklenila delovno razmerje pri prvotoženi stranki (Mikrodok), vendar pa je glede na okoliščino, da gre za istega lastnika, opravljala delo tudi za drugotožečo stranko (podjetje Adi Rebernik) in ji je drugotožeča stranka tudi izplačevala plačo. Zaradi tega tožnica vlaga tožbo zoper obe toženi stranki, ki sta za njene terjatve po njenem mnenju solidarno odgovorni." Do maja, ko je bila tožba vložena, sta podjetji denimo eni sami delavki dolgovali skoraj pol milijona tolarjev za premalo izplačane plače, več kot 40.000 tolarjev za neizplačan regres za prehrano ter več kot 50.000 tolarjev za neizplačan lanski regres za letni dopust. Delavke predlagajo sodišču, naj razsodi, da jim morata podjetji Mikrodok in Adi Rebernik solidarno poplačati vse dolgove ter stroške izračuna terjatev in sodnega postopka, seveda z zamudnimi obrestmi. Vse bi bilo lepo in prav, če delovna sodišča pri nas ne bi bila preobremenjena. Realno lahko delavke pričakujejo, da bodo dobile v roko pravnomočno sodbo sodišča šele čez tri, štiri ali pet let. Kako naj sebe in svoje družine dotlej preživljajo brez vsakršnih dohodkov?

Pritožba na evropske institucije za varovanje človekovih pravic?

Delavke so nad ravnanjem delodajalca ogorčene, hkrati pa kar ne morejo verjeti, da je naša pravna država tako neučinkovita. Sprašujejo se, kako je mogoče pri nas tako izigravati zakone!? Pravijo, da so obupane, saj ne vedo več, kaj naj storijo in kam naj se zatečejo po pomoč. Nekatere med njimi so nam zaupale, da so se morale po pomoč zateči k psihiatru, saj drugače psihičnega pritiska in stresa ne bi mogle zdržati.

Po vsem tem se človek zares vpraša, kaj naj storijo delavke, ki so jih oropali ter jim odvzeli najpomembnejšo človekovo pravico - pravico do socialne varnosti in do socialne varnosti njihovih otrok. Ali naj se pritožijo Svetu Evrope? Ali naj pišejo evropskemu sodišču za človekove pravice, da lahko pri nas delodajalci počnejo z delavci, kar se jim zahoče, ker se država požvižga na zakone, ki jih je za zaščito delavcev sama sprejela? Ali naj pišejo pristojnim za varovanje človekovih pravic pri Organizaciji združenih narodov - kmalu bo članica varnostnega sveta te organizacije tudi slovenska država in tako pomagala zatiranim in razžaljenim v Aziji, Afriki, Latinski Ameriki in na drugih kontinentih, medtem ko delavcem v lastni državi ne more, noče ali ne zna pomagati, da jih ne bi goljufali!? Zdi se, da takšnega brezpravja za delavce, kot je trenutno, v tej deželi še ni bilo.

Lahko vsaj minister požene kolesje pravne države?

Pred dobrim letom dni smo v Delavski enotnosti pisali o zelo podobnem problemu. Takrat se je na naše pisanje odzval minister za delo, družino in socialne zadeve Anton Rop ter se osebno zavzel za rešitev problema, ki ga po normalni poti zaradi kolizije v zakonodaji preprosto ni bilo mogoče rešiti. Čeprav so bila v tem času sprejeta dopolnila k zakonu o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, ki so vsaj delno izpolnila vrzel v zakonodaji, ministra Ropa sprašujemo, ali lahko tudi v tem primeru požene kolesje pravne države, da bi prizadetim delavkam vrnili socialno varnost in človeško dostojanstvo, za kar so jih oropali.

T. K.

NAROČILNICA

Naročamo ..... izvod(ov) Delavske enotnosti. Časopis pošiljajte na naslov: .....

.....

.....

Plačnik teh izvodov je: .....

.....

Naročnino bomo plačevali vsake tri mesece.
Posamezna številka stane 170 tolarjev.

Za naročnika: .....

Delavska enotnost

je bila ustanovljena 20. novembra 1942 in je glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije

Izdaja Svet ZSSS, Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana • Za izdajatelja Rajko Lesjak, tel. 310-760 • V. d. odgovornega urednika Franček Kavčič, tel. 13-16-163 • Naročnina 13-10-033, int. 272 • Posamezna številka stane 170 tolarjev • Žiro račun 50101-678-47511 • Tisk: Delo TČR d. d., Dunajska 5, Ljubljana • Ministrstvo za kulturo šteje Delavsko enotnost med proizvode, za katere se plačuje 5-% davek, ki je vštet v ceno posameznega izvoda.

Pogovor po predstavitvi bele knjige aktivu ZSSS

Minister za delo Anton Rop s sodelavci je aktivu ZSSS prejšnji petek predstavil belo knjigo o pokojninski reformi. Po obširni seznanitvi z belo knjigo so aktivisti ZSSS ministru in njegovim sodelavcem postavili vrsto vprašanj, v veliki meri povezanih z njihovim položajem v pokojninskem sistemu. Izrazili so tudi več kritik, ki kažejo, da kar nekaj elementov pokojninske reforme za ZSSS ni sprejemljivih. Najhujši zalogaj, zaradi njega bi Svobodni sindikati odnos do reforme lahko zelo zaostrili, je podaljševanje starostne in delovne dobe za ženske, še posebej delavke v tekstilni in usnjarski industriji, ki jih delo tako izčrpuje, da ne morejo delati niti do konca sedanje staroste dobe.

Kot je pred predstavitvijo bele knjige povedal predsednik **Dušan Semolič,** bo ZSSS v javni razpravi o reformi pokojninskega zavarovanja sodelovala zlasti za to, da bi članstvo zaščitila pred neugodnimi posledicami reforme. Hkrati je še povedal, da bodo sindikalisti predloge sprememb ocenjevali skozi lastna očala, torej kaj bo zanje boljše ali slabše. Minister za delo **Anton Rop** pa je opozoril, da bela knjiga še ni izvedbeni dokument (mikromodel), da bo torej, če bo o njej doseženo soglasje, le podlaga za pripravo zakonov in drugih izvedbenih listin. Cilj bele knjige je čimvečja socialna varnost vseh generacij. Če se o reformi ne bo mogoče dogovoriti, bo po Ropovih besedah to za vse nas najslabše, čez pet let bo za reformo verjetno že prepozno. Že uvodoma je oporekal argumen–tom ZSSS, da bo naložbeno zavarovanje koristilo lastnikom in upravljalcem kapitala in da denar zavarovancev ne bo dovolj varen. Poudaril je, da avtorji reforme pri predlaganju naložbenega sistema niso stregli nobenim političnim ali drugim interesom. S predlaganimi rešitvami so skušali pomagati le najbolj ogroženim generacijam. Rop je še povedal, da je cilj pokojninske reforme tudi amortiziranje potrebnega zmanjšanja pokojninskih pravic. Sicer pa je sanacija pokojninskega sistema možna z različnimi ukrepi, še pred verifikacijo bele knjige na ekonomsko-socialnem svetu se je torej mogoče dogovoriti tudi o drugih rešitvah. Avtorji bele knjige so tako predlagali vzajemne sklade, možni pa so tudi naložbeni skladi v podjetjih.

Pri predstavitvi bele knjige je **Janez Prijatelj**, direktor ZPIZ, dejal, da bo ukinitev beneficirane delovne dobe za zaposlene v državni upravi verjetno težko sprejemljiva. Težko bo tudi zaradi ukinitve drugih beneficiranih delovnih mest. Za takšne radikalne spremembe bo po Prijateljevih besedah potrebno prehodno obdobje, saj ga bodo potrebovali tudi delodajalci, ki naj bi po novem plačevali vse stroške beneficiranega upokojevanja. Prijatelj je naštel še nekaj žgočih problemov ZPIZ. Čeprav zakon zahteva oblikovanje in zapolnitev rezervnega sklada, ga ZPIZ nima. Če se bodo letošnja gibanja nadaljevala, bo državni proračun

Pokojninske reforme v Evropi

VEČ MEDGENERACIJSKIH KOT NALOŽBENIH ZAVAROVANJ

Javni pokojninski sistemi se skoraj v vseh državah članicah EU srečujejo z velikimi problemi. Relativno visoka državna blaginja povečuje stroške dela in povzroča premajhno konkurenčnost evropskega gospodarstva.

Čeprav so pokojninski sistemi nekaterih držav že precej reformirani, prejmejo upokojenci iz državnih sistemov pokojninskega zavarovanja kar 88 odstotkov vseh prejemkov iz naslova pokojnin. Iz drugega (naložbenega) stebra pa upokojenci prejmejo le sedem odstotkov svojih prihodkov.

Skupni stroški državnih pokojninskih sistemov v EU znašajo 10 odstotkov BDP. Kapitalski pokojninski sistemi so slabo razviti, izjema so le Velika Britanija, Nizozemska, Irska in Danska. Iz bele knjige povzemamo nekaj primerov reform. Madžarska je reformo izvedla nazadnje in uvedla večstebrni sistem, ki je nekoliko podoben predlogom iz naše bele knjige; Italija je odpravila zlasti velike ugodnosti nekaterih zavarovancev. Nemčija pa je ohranila trdoživo medgeneracijsko pogodbo, čeprav jo je precej posodobila.

Madžarska

Sistem pokojninskega zavarovanja na Madžarskem je posloval z rdečimi številkami. Tako kot drugje v Evropi imajo tudi na Madžarskem veliko nezaposlenost, neugodna demografska gibanja, preveliko število upokojencev, ki so se upokojili s premajhno delovno dobo. Po zakonu naj bi se moški upokojili s 60, ženske pa s 55 leti, dejanska starost ob upokojitvi pa je znašala le 53 let. Razmerje med aktivnimi in upokojenci se je od leta 1950, ko je bilo 7 : 1, zmanjšalo na 1,34 : 1. Pokojnine na Madžarskem so še leta 1990 znašale 66,5 odstotka plače, kasneje pa so jih, ker jih niso v celoti uskaljevali z visoko inflacijo, precej znižali. Mnogi upokojenci v tej državi zato živijo v hudi revščini. Če sistema ne bi reformirali, bi prispevno stopnjo za pokojninsko zavarovanje, ki je leta 1996 znašala 43,5 odstotka, leta 2020 morali povečati kar na 65 odstotkov.

Madžarska vlada je pokojninski sistem reformirala v paketu, to pomeni, da je hkrati zarezala v pravice iz sedanjega državnega sistema in postavila celotno strukturo novega štiristebrnega sistema.

Iz **ničelnega stebra** bodo ljudje, ki ne bodo imeli drugih prihodkov, prejemali minimalno pokojnino.

Po **prvem stebru** se bodo moški in ženske upokojevali z 62 leti

KNJIGA NI LE BELA, JE TUDI SIVA IN ČRNA

moral prihodnje leto dati kar 30 odstotkov denarja, potrebnega za izvajanje pokojninskega zavarovanja. Za zdravstveno zavarovanje upokojencev gre kar 7,5 odstotka denarja ZPIZ. Položaj ZPIZ je slab tudi zaradi neplačevanja prispevkov. Tako mu zasebniki dolgujejo več kot 17 milijard tolarjev.

Maluse za manjkajoča leta pri upokojitvi in bonuse za presežna leta je **Marko Štrovs, strokovnjak z ministrstva za delo,** utemeljil s poštenostjo med ljudmi. **Dušan Kidrič,** makroekonomist, ki je razlagal posledice prehoda v reformirani sistem za posameznike, je med drugim omenil **pokojninski tolar**. Tega bi dobili tako, da bi odstotek od novega davka na dodano vrednost dali v kapitalski sklad pri blagajni ZPIZ. Ob uvedbi tega davka bo edinstvena priložnost, da del denarja usmerimo tja, kjer bo številnim generacijam pomagal pri začetku varčevanja za njihovo pozno obdobje.

Kidrič je povedal še zanimivost, ki naj bi dokazovala potrebnost reforme. Gre za demografsko sliko našega prebivalstva. Leto dni starih deklic je v Sloveniji zdaj toliko kot 65-letnic. Petinštirideset let starih žensk pa je dvakrat toliko kot dvajset let starejših. **Helena Bešter,** z ZPIZ, je pri razlagi naložbenega sistema poudarila, da nemški sistem ni tisti, po katerem bi se lahko zgledovali.

Člani aktiva ZSSS so predstavitev bele knjige poslušali zelo pozorno.

»Ljudje, s katerimi smo se pogovarjali že ob začetku priprav za pokojninsko reformo, so izrazili zlasti zaskrbljenost in občutek ogroženosti,« je povedala **Mira Videčnik,** sekretarka območne organizacije ZSSS v Velenju. »Knjiga zato ni le bela, je tudi siva in črna,« je menila. Ljudem je treba odkrito povedati, kaj jih čaka. Minister **Rop** ji je odgovoril, da bo občutek ogroženosti bistveno manjši, če bo o reformi doseženo soglasje in če pred začetkom javne razprave ne bo prišlo do odprtega konflikta s sindikati. Če naj bi vsi še naprej imeli vse dosedanje pravice, reforma ni mogoča, je poudaril Rop. Temu, da se starost in za upokojitev potrebna delovna doba zvišata, se po njegovem mnenju ni mogoče izogniti, tudi druge evropske države so v to morale ugrizniti.

Lučka Böhm, svetovalka ZSSS, je menila, da bi minister pokojninskemu sistemu najbolj pomagal, če bi mladim omogočil, da bi si upali imeti več otrok. Sicer pa je tudi ona povedala, da se za nov pokojninski sistem zanimajo zlasti tisti, ki že razmišljajo o upokojitvi. Minister ji je odgovoril, da bo pomoč mladim družinam, tudi če bo pripravljena in uveljavljena takoj, za uspeh pokojninske reforme prepozna. Na večjo rodnost po njegovih besedah vpliva zlasti urejeno gospodarsko in socialno okolje. **Dušan Kidrič** je dodal, da je tudi po izračunih pripravljalcev reforme generacija, ki ji do upokojitve manjka še deset let, daleč v najtežjem položaju. Podaljšanje potrebne starostne dobe je torej nujno, da bi privarčevali toliko, da pri pokojnini nihče ne bi bil preveč prizadet.

Srečko Čater, predsednik sindikata kmetijcev, je vprašal, kaj naj naredijo tisti, ki so pred leti na priporočilo svojih šefov in sindikalistov del svojega zaslužka vložili v dokup delovne dobe, denar pa je bil porabljen za sprotno financiranje pokojninske blagajne. Pokojninska reforma bo posameznikom namreč omogočila, da jim bodo študijska leta in vojaški rok šteli v delovno dobo. Ker je to zakrivila tedanja politika ob asistenci ZPIZ, po Čatrovem mnenju nobeni politiki ni mogoče zaupati. **Janez Prijatelj** mu je glede mešanja politike v izvajanje dokladnega sistema pritrdil, čeprav je on osebno, že takrat je bil direktor ZPIZ, temu nasprotoval. Kar zadeva dokupe let za upokojitev pa je povedal, da osebno tega ni svetoval še nikomur. Zaradi zanimanja vseh, ki o upokojitvi že razmišljajo, pa so na ZPIZ sedaj izredne razmere, ker vsi iščejo informacije zase. **Sicer pa so vse dosedanje generacije tistih, ki so pri reformah imele glavno besedo, delale v svojo korist. Sedanji reformatorji so prvi, ki delajo v svojo škodo.** Tako Prijatelj.

Ivan Kramer je opozoril, da se nobena tekstilna delavka v Elkroju ne upokoji s polno delovno in starostno dobo. Menil je tudi, da bi zaradi skrbi za starejše od 65 let ministrstvo moralo pripraviti poseben program. **Rop** je povedal, da je takšen program skoraj že nared.

Drago Ščernjavič je opozoril, da bo v ZSSS, če naj bi pristala na pokojninsko reformo, potreben referendum med članstvom.

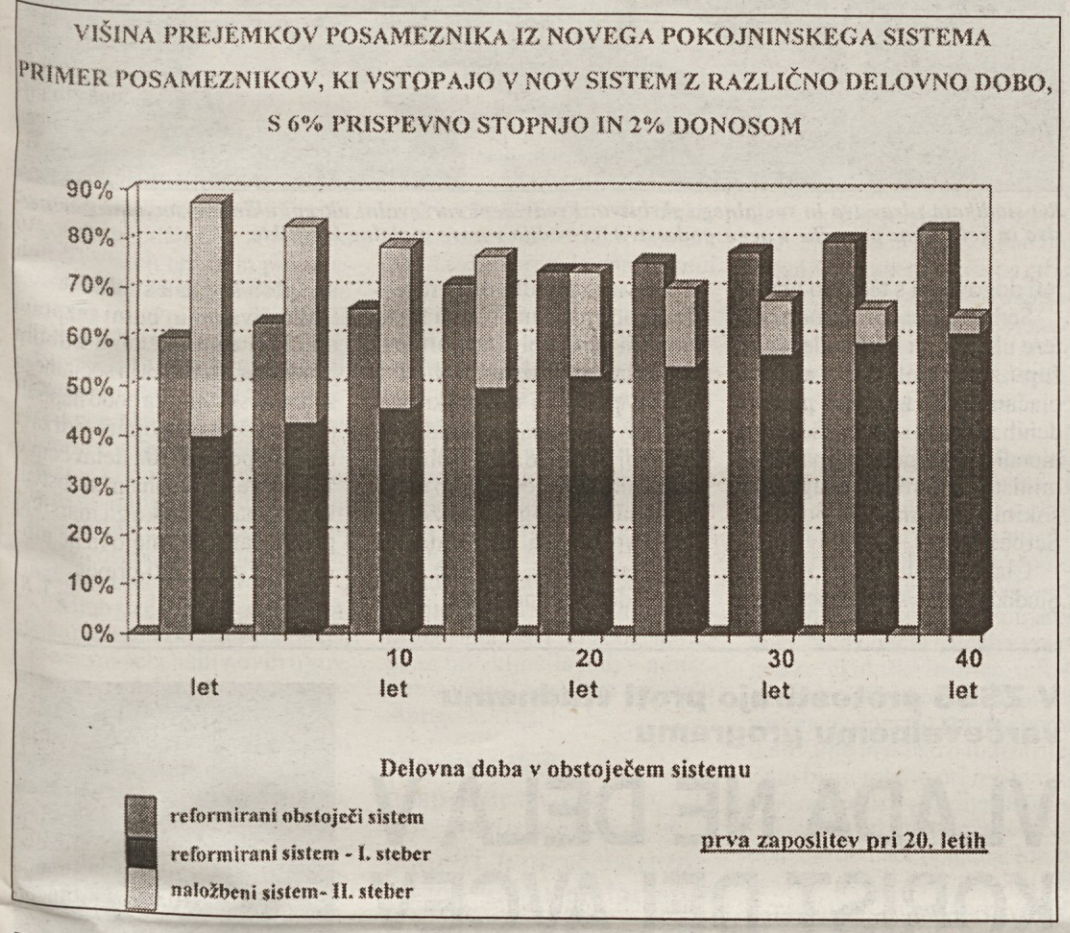

starosti. Potrebna starost za moške se bo tako povečala za dve leti, za ženske pa sedem. Tisti, ki se bodo upokojili predčasno, bodo kaznovani s precejšnjimi odbitki. Pokojnine se bodo usklajevale z rastjo plač in cen, delež obojih bo 50 : 50. Prispevna stopnja v ta steber bo 20,5 odstotka. Iz tega stebra odmerjene pokojnine bodo 40 odstotkov povprečne plače. Čeprav bodo pokojnine izplačevali iz sprotnega priliva, bo vzpostavljena tesna zveza med vplačanimi prispevki posameznika in višino.

Drugi steber bo deloval po kapitalskem principu. Že zavarovani se bodo vanj vključevali prostovoljno, novi zavarovanci pa obvezno. V ta sklad bodo posamezniki vplačevali 10 odstotkov svoje plače. Skupna prispevna stopnja v prvi in drugi steber bo 30,5 odstotka, šest odstotkov od tega bo plačeval posameznik, 24,5 odstotka pa delodajalci. Zavarovanje iz drugega stebra bodo izvajali vzajemni skladi, merila za pridobitev licence bodo zelo ostra.

Tretji steber so prostovoljna zavarovanja pri vzajemnih skladih in zavarovalnicah.

Vzajemne sklade so na Madžarskem začeli ustanavljati leta 1994, sedaj jih je že 125, vanje je vključenih več kot 200.000 zavarovancev. Pokojninski skladi poslujejo z vnaprej določenimi prispevki, zaradi česar bo višina pokojnine iz tega stebra odvisna od prispevkov in doseženih donosov. Za upokojitev potrebna starost bo enaka kot v prvem stebru, torej 62 let.

Italija

Reforma državnega pokojninskega sistema v Italiji je bila potrebna zato, ker je bil najbolj velikodušen. Sistem je dovoljeval precejšnje malverzacije. Iz državnega pokojninskega sklada so tako kmetom izplačevali dopolnilne dohodke, v zelo ugodnem položaju so bili tudi državni uslužbenci.

Dosedanji javni pokojninski sistem je bil organiziran v treh institucijah: 1. za socialno varstvo, 2. za industrijske direktorje in 3. za zaposlene v državni upravi. Za upokojitev so moški morali biti stari 60 let, ženske pa 55. Predčasna upokojitev je bila možna pri starosti 55 let za moške (50 za ženske) in ob najmanj 15 letih pokojninskega zavarovanja. V pokojninsko blagajno so delodajalci plačevali po 18,3 odstotka, delojemalci pa po 7,29 odstotka. Pokojnine so se usklajevale z rastjo plač.

Zakon o reformi pokojninskega sistema je italijanski parlament sprejel avgusta 1995, v začetku lanskega leta pa se je reforma že začela izvajati.

Namesto prejšnjega načina izračunavanja pokojnine v odstotkih od plače jih po posebnem količniku zdaj izračunavajo od vplačanih prispevkov, glede na starost ob upokojitvi. Zaradi tega bo kasnejša upokojitev omogočila bistveno večjo pokojnino. Vplačani prispevki posameznika se bodo valorizirali v odvisnosti od rasti BDP.

Upokojitvena starost se bo povečevala postopno, enako tudi zavarovalna doba. Zavarovanci bodo v pokojninsko blagajno plačevali 33 odstotkov bruto plače.

Za prehod iz dosedanjega v novi pokojninski sistem bodo veljali trije različni modeli. Pokojnina novih zavarovancev (po 1. 1. 1996) bo v celoti odvisna od vplačanih prispevkov. Zaposleni, ki so imeli ob začetku reforme manj kot 18 let delovne dobe, bodo prejemali pokojnino iz dveh delov, prvega po prejšnjih predpisih, drugega pa po novih.

Zaposleni, ki so imeli ob začetku veljavnosti reforme več kot 18 let delovne dobe, bodo prejemali pokojnino le po starem sistemu. Novi sistem v Italiji pa ne temelji na kapitalskem principu, saj sistem medgeneracijske izravnave ni ukinjen. To pomeni, da se pokojnine tudi po novem izplačujejo iz tekočih prispevkov. Čeprav bodo zavarovanci prejemali letna poročila o stanju na svojem računu, pa vse do upokojitve ne bodo vedeli, kolikšna bo njihova pokojnina. Ta bo namreč izračunana na podlagi pretvorbenega količnika. Kolikšen pa bo ta količnik, bosta odločala vlada in ministrstvo za delo in socialo.

Pokojninska reforma naj bi v Italiji povzročila tudi razvoj dodatnih pokojninskih skladov. Vanje je bilo dosedaj vključenih le pet odstotkov zaposlenih v zasebnem sektorju.

Zanimivo je, da so novo zaposleni dolžni v dodatne sklade vplačati celotno odpravnino, določeno s kolektivno pogodbo. Novozaposleni se morajo v dodatno zavarovanje torej obvezno vključiti. V pokojninski sklad vplačana odpravnina pa je oproščena davščin.

Mnenja o tem, ali je pokojninska reforma v Italiji odprla vrata za razcvet kapitalskih skladov, so deljena. Ker se zakon uporablja šele drugo leto, tega še ni mogoče dokončno oceniti.

Nemčija

V Nemčiji se je reforma državnega pokojninskega sistema z najdaljšo tradicijo »zgodila« že leta 1992. Ker takrat uveljavljene spremembe, kot kaže, ne zadoščajo, je vlada letos pripravila še dodatne ukrepe, ki naj bi vzpostavili ravnotežje v pokojninski blagajni. Ti ukrepi so zaenkrat »na ledu«, o njih bodo razpravljali in odločili po volitvah prihodnje leto.

Reforma leta 1992 pa je že uvedla mehanizem finančne izravnave, ki usklajevanje pokojnin povezuje z gibanjem prispevkov in transferjev iz proračuna. Upokojitvena starost za moške in ženske je izenačena na 65 let. Če se začetek prejemanja pokojnine odloži, se za vsak odloženi mesec pokojnina poveča za pol odstotka, po petih letih odloga bi bila torej večja za 30 odstotkov. Predčasna upokojitev je možna pri 62 letih. Po letu 2002 bo upokojitev pri nižji starosti mogoča le z zmanjšanjem pokojnine, za vsak manjkajoči mesec bo manjša za 0,3 odstotka. Brez zniževanja pokojnine se bodo od takrat naprej lahko upokojevali le rudarji in invalidi. Pokojnine se od leta 1992 izračunavajo po posebni formuli, ki upošteva vplačane prispevke, pokojninski faktor in sedanjo vrednost pokojnine. Ta reforma je zašla v krizo tudi zaradi tega, ker njeni snovalci niso računali, da bodo v pokojninsko zavarovanje vključeni tudi zavarovanci bivše Vzhodne Nemčije. Za 3,6 milijona upokojencev iz tega dela nemške države je bilo po nekaterih ocenah porabljenih kar 15 milijard mark.

Predlagani novi ukrepi bodo ohranili medgeneracijsko pogodbo, torej tudi pravično delitev socialnih bremen. Čeprav se bodo pokojnine še naprej izplačevale iz tekočih prispevkov, predvidevajo povezavo med vplačanimi prispevki in pokojnino. Okrepiti želijo zavarovalne principe. Glede kapitalskega financiranja pa menijo, da za Nemčijo ni primerno. Razmišljajo tudi o demografskem faktorju, ki naj bi omogočil upoštevanje daljše življenjske dobe in s tem daljšega prejemanja pokojnine. Davčne spremembe pa naj bi zaposlene spodbudile k vlaganju v dodatna zavarovanja. Če bi s tem uspeli, bi del bremen izplačevanja pokojnin lahko preložili na kapitalske sklade. Nemški upokojenci sedaj prejemajo iz dodatnih zavarovanj le 11 odstotkov svojih prihodkov. Več kot polovica teh dodatnih zavarovanj pa so rezerve, ki jih za svoje zaposlene knjižijo posamezna podjetja. Ker so takšna knjiženja zelo tvegana, v Španiji sploh niso več dovoljena.

V. U.

Vzdušje na predstavitvi bele knjige je bilo prav prijetno. Mogoče ga je pomagal ustvariti tudi Dušan Semolič z besedami Prijatelju (Janezu), direktorju ZPIZ, da bo med aktivisti ZSSS vsak dan bolj dobrodošel. Na sliki od leve proti desni: Tone Rop, Dušan Semolič, Janez Prijatelj, Dušan Kidrič in Helena Bešter.

Milena Sitar je vprašala, kaj bo z delavkami, ki zdaj na priporočilo delodajalcev, čeprav so stare le 48 let, prostovoljno odhajajo na zavod za zaposlovanje in računajo, da se bodo lahko upokojile po sedanji zakonodaji. Odgovorili so ji, da za vse, ki preidejo na zavod, velja zakonodaja ob prehodu.

Ob koncu pogovora je **Dušan Semolič** povedal, da bo ZSSS za tekstilne in usnjarske delavce in delavke naredila vse, da bi jih zaščitila pred načrtovanimi spremembami. Dialog o pokojninski reformi pa mora vsem socialnim partnerjem omogočiti, da bodo na istem bregu, sicer bo o njej potreben referendum med prebivalstvom.

F. K.

Sestali so se člani republiškega odbora Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva

BODO VARČEVALNI UKREPI VLADE UDARILI PO ŽEPU SAMO "MALEGA ČLOVEKA"?

V Mariboru so se konec minulega tedna sestali člani republiškega odbora Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije. Osrednjo pozornost so namenili obravnavi dokumenta z naslovom "Usmeritve ekonomske politike na področju javnih financ in ukrepi nacionalnega varčevalnega paketa", ki so ga sprejeli koalicijski partnerji kot podlago za izvajanje ukrepov ekonomske in socialne politike ter državnega proračuna v naslednjem letu. Kakor so sami zapisali želijo koalicijski partnerji s takšno ekonomsko politiko zagotoviti Sloveniji trajno gospodarsko rast ter jo kot enakopravno članico popeljati v Evropsko unijo.

Člani republiškega odbora Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva pa so bili drugačnega mnenja. Po njihovi presoji predlagani ukrepi ekonomske politike za naslednje leto dejansko ukinjajo socialno partnerstvo in kolektivne pogodbe na področju negospodarstva ter vodijo Slovenijo v nove socialne konflikte.

Uvodoma je o ukrepih spregovoril predsednik Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva Slovenije Erih Šerbec. Opozoril je, da ukrepi predvidevajo uvedbo enotnega sistema nagrajevanja delavcev v celotnem javnem sektorju, kar je trenutno še vedno urejeno s kolektivnimi pogodbami. Tudi sicer je uvajanje enotnega sistema nesmiselno, saj so pogoji dela v različnih dejavnostih popolnoma različni. Kako naj denimo primerjamo delo rentgenologa v zdravstvu, ki dela v nevarnih pogojih ob nedeljah in praznikih, z delom delavca v kakšnem drugem javnem zavodu? Pogoji dela so tako različni, da mora imeti vsaka dejavnost svojo kolektivno pogodbo.

Erih Šerbec je opozoril tudi na to, da ukrepi predvidevajo drastičen dvig davkov na avtorske honorarje, hkrati pa naj bi se zmanjšali tudi priznani materialni stroški, ki sodijo med davčne olajšave. Raziskovalci, znanstveniki, umetniki, novinarji in ustvarjalci na drugih področjih (izjema so le književniki) bi naj tako plačevali znatno večje davke, kar bo zaviralo ustvarjalnost. Nesmiselno je tako obdavčiti inovativnost in ustvarjalnost, ki jo pri nas še kako potrebujemo.

Erih Šerbec je dejal, da bodo tudi številni drugi ukrepi - od povečanja upravnih taks do sprememb zakona o prekrških - udarili po žepu zlasti delavce z najnižjimi prejemki, ki že sedaj s plačo težko preživljajo svoje družine.

Zelo vprašljiv je tudi predvideni ukrep, po katerem vlada proračunskim porabnikom ne bo več priznavala povečanih stroškov za izvajanje dejavnosti, ki bi nastajali zaradi povečanja števila zaposlenih delavcev v zavodih. Ali to pomeni, da bo denimo oprema v novem kardiovaskularnem oddelku mariborske bolnišnice samevala, ker bolnišnica ne bo dobila sredstev za zaposlitev nujno potrebnih strokovnjakov, brez katerih novi oddelek ne more začeti z delom?

Kakor je dejal Eriha Šerbec je še bolj vprašljiv predvideni ukrep, ki zavira napredovanje delavcev v negospodarstvu, kar je skregano z vsako logiko. Ali to delavcev ne bo demotiviralo?

Šerbec je prav tako dejal, da je nesprejemljiv ukrep, po katerem naj bi odpravnine v negospodarstvu znašale samo tri povprečne bruto plače v Republike Sloveniji. To je v nasprotju s tistim, kar so se sindikati pred leti dogovorili s tedanjo vlado.

RO sindikata zdravstva in socialnega skrbstva: Predvideni varčevalni ukrepi ukinjajo socialno partnerstvo in kolektivne pogodbe v negospodarstvu ter vodijo v nove socialne konflikte.

Šerbec je opozoril še na nekatere ukrepe, ki bodo udarili po žepu zlasti delavce z nižjimi plačami. "Ob tem pa v predvidenih ukrepih nič ne piše, da bi morali pas zategniti tudi poslanci, ministri, sodniki in drugi z visokimi plačami!" je poudaril Šerbec.

Člani republiškega odbora Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva so menili, da bi morali najbolje plačani državni funkcionarji sami bolj zategniti pas kot delavci z nižjimi dohodki. V tej zvezi so bili še zlasti kritični predstavniki socialnega skrbstva. Opozorili so, da so dohodki socialnih delavcev že tako nizki, da jih ni več mogoče zniževati. Zato so terjali od sindikata odločne ukrepe, sicer se bodo začeli delavci spraševati, zakaj so sploh še člani sindikata.

Po živahni in burni razpravi so člani republiškega odbora Sindikata zdravstva in socialnega skrbstva sklenili, da bodo napisali pismo vsem pristojnim v državi ter jih opozorili, da delavcem v zdravstvu in socialnem skrbstvu, ki so že tako in tako za marsikaj prikrajšani, ne smejo in ne morejo več zniževati pravic.

T. K.

šentflorjansko vrhunsko vino

NEWPRESIDENT

letnik 1997

Izbor sedmih belih in rdečih sort s slovenskim geografskim poreklom in ene ameriške cepljenke.

Pravi okus, kislina, cvetica in barva se pokažejo šele konec novembra, ko tudi zvemo, kdo ga pije iz veselja in kdo iz jeze.

V ZSSS protestirajo proti vladnemu varčevalnemu programu

VLADA NE DELA V KORIST DELAVCEV

Vlada je nedavno tega s precej "pompa" objavila svoje predloge varčevalnih ukrepov, ki naj bi omogočili hitrejši in stabilnejši razvoj gospodarstva, obenem pa pravičneje razdelili davčna bremena. Na kratko smo jih predstavili v prejšnji številki našega časnika. Po objavi se je na ukrepe in vlado usul plaz kritik znanih makroekonomistov, denimo Jožeta Mencingerja in drugih, sindikatov in prizadetih, ki bi zaradi "prerazdelitve davčnih bremen" morali globlje seči v svoj žep. Ogorčeni so tudi socialni partnerji v ekonomsko-socialnem svetu. V pogovoru s predsednikom ZSSS Dušanom Semoličem in sekretarjem Rajkom Lesjakom smo zvedeli, zakaj ta sindikalna organizacija protestira proti napovedanim varčevalnim ukrepom in reformam socialnega, davčnega in pokojninskega sistema tako močno, da bo dvanajstega decembra pripravila izredno, razširjeno sindikalno konferenco in protestni shod pred prostori vlade.

Argumente za nejevoljo sindikatov najdete v paketu ukrepov vse polno, sta nam dejala sogovornika. Z njimi bo vlada prizadela predvsem delavce: za svoje politične projekte izstavlja račune prav njim.

Poleg tega vlada krši temeljno načelo socialne države, da se v pravice delavcev ne posega brez posveta s sindikati. S predvidenimi posegi bi tudi kršila določila nekaterih kolektivnih pogodb v negospodarstvu. Ukrepi so celo v nasprotju s proklamiranimi cilji vlade in z njimi bo prizadela vse delavce, sta menila naša sogovornika.

»Zato v ZSSS zahtevamo, naj vlada z nami vzpostavi dialog, kot ga je denimo znala vzpostaviti ob delodajalski odpovedi splošne kolektivne pogodbe,« je dejal Dušan Semolič. »V ZSSS ne verjamemo niti v učinkovitost odprave obdavčevanja plač do

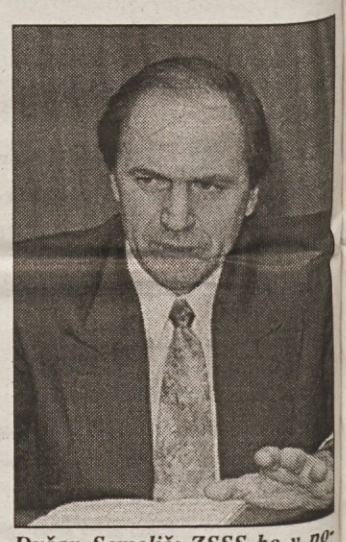

Dušan Semolič: ZSSS bo v podkrepitev svoje politike, uperjene proti nameri vlade, da socialno, delovnopravno in pokojninsko reformo izpelje na plečih delavcev, sredi decembra pripravila izredno sejo in protestni shod.

višine bruto 130.000 tolarjev, predvsem pa bi vlada morala višino določiti po posvetu s sindikati. Podobno samovoljno je vlada ravnala ob nekaterih drugih "varčevalnih" ukrepih, pri čemer je moč utemeljeno dvomiti, da je zadela v polno.

V varčevalnem programu je polno "floskul", sta dejala Dušan Semolič in Rajko Lesjak in pribila, da je edini res dober ukrep znižanje dnevnic v negospodarstvu.

S. J.

Obnavljanje delovanja sindikata v Ipozu

NI OVIR ZA SODELOVANJE Z VODSTVOM

Tone Rozman in Branka Novak, predsednik in sekretarka sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije sta se ta torek pogovarjala s sindikalnima zaupnicama podjetja Ipoz iz Trbovelj o obnovitvi delovanja sindikata v tem podjetju. Do zastoja, skorajda mrtvila, je prišlo po odhodu bivše predsednice Zdenke Vidergar. Ta je odšla iz podjetja potem, ko je bila izvoljena še za predsednico sveta delavcev. Iz podjetja naj bi odšla zlasti zaradi tega, ker jo je prejšnje vodstvo podjetja skušalo onemogočiti.

Ljubo Cvar, sekretar območnega odbora sindikata tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije, ki je tudi sodeloval na pogovoru, se je kasneje sestal še z direktorjem **Emilom Štukljem**. Kot nam je povedal, sta se strinjala, da ni ovir za komunikacije med vodstvom podjetja in sindikatom. To torej pomeni, da bo vodstvo sindikat obveščalo o vseh za delavce pomembnih zadevah.

Po Cvarovih besedah je večina delavcev zadovoljna s svojim položajem, saj prejemajo plače skladno s kolektivno pogodbo. Prejeli so tudi regres, plačane imajo stroške prevoza na delo. Med delom imajo dva desetminutna odmora in jim takrat na stroške podjetja postrežejo tudi z napitki. V Ipozu imajo dela dovolj, zato bodo kmalu zaposlili še 30 novih delavcev. Zaposlenim bodo za opravljeno delo skušali izplačati tudi dodatno stimulacijo. V podjetju so po Cvarovih besedah pripravljeni pomagati tudi posameznikom, ki so iskali pomoč pri območni organizaciji in republiškem vodstvu sindikata.

Ljubo Cvar bo pripravil predlog nove pogodbe o pogojih za delo sindikata, ki bo določala tudi pravice sindikalnih zaupnikov. Sedanja predsednica **Irena Potokar** namreč od predhodnice ni prevzela nobene dokumentacije in delo začenja skoraj povsem na novo. Potokarjeva in njene kolegice bodo aktivne tudi v delu republiškega odbora sindikata. Po besedah **Branke Novak** bodo Potokarjevi skušali pomagati tudi tako, da jo bodo prav kmalu vključili v izobraževalne seminarje.

F. K.

Ali bodo delavci spet edini morali podstaviti svoja pleča, za še en na hitro in ne dovolj premišljeno pripravljen paket varčevalnih ukrepov?

Obisk predsednika vlade dr. Janeza Drnovška pri mariborskih gospodarstvenikih

VLADA LAHKO MARIBORU PRI RAZVOJU NOVIH PODJETIJ POMAGA VEČ, KOT MU JE PRI SANACIJI PROPADAJOČIH GIGANTOV

Slovenija je po besedah dr. Drnovška v minulih šestih letih uspešno amortizirala šok, ki ga je gospodarstvo doživelo ob osamosvojitvi, ko je tako rekoč čez noč izgubilo 40 odstotkov trgov. Vendar pa zlasti v Mariboru in podravski regiji nekatera podjetja še čutijo posledice vojne na Balkanu, razpada Sovjetske zveze in krize na Bližnjem vzhodu, saj so največ izvažala ravno na ta območja. Gre za objektivne težave, ki jih ni mogoče hitro rešiti, prav tako pa njihovo reševanje ni odvisno samo od subjektivne volje prizadetih in odgovornih. Po Drnovškovih besedah si je slovenska vlada v vseh teh letih prizadevala za to, da bi gospodarstvu pomagala. Pri tem ni sledila liberalistični ali kakršnikoli drugi doktrini, saj v takšnih tranzicijskih razmerah ne more nobena doktrina ponuditi vseh odgovorov na odprta razvojna vprašanja, pač pa si je pragmatično prizadevala najti najboljše rešitve. Poleg tega je imela vlada za intervencije v gospodarstvu na voljo sorazmerno skromna sredstva.

Kljub stečajem in pretresom, ki so prizadeli zlasti tista podjetja, ki niso uspela najti novih trgov, je po besedah dr. Drnovška gospodarska rast v Sloveniji solidna, čeprav še ne takšna, kot si vlada želi. Tudi stopnja brezposelnosti je v evropskih okvirih, vendar še vedno prevelika. Po Drnovškovih besedah bo vlada še naprej dajala prednost gospodarski rasti in zmanjševanju inflacije. V zadnjih letih so bila po njegovem mnenju prizadevanja za zmanjšanje inflacije uspešna, saj se je v Sloveniji brez posebnih šokov zmanjšala od trimestnega na enomestno število. Naslednje leto si bo vlada prizadevala dokončno uskladiti strukturo cen, zato bo inflacija po vsej verjetnosti na letošnji ravni ali samo nekoliko manjša. V letih 1999 in 2000 pa si bo vlada prizadevala inflacijo prepoloviti oziroma znižati na povprečje v Evropski uniji.

Uravnotežene javne finance so terjale varčevalni program

Dr. Drnovšek je poudaril, da je vlada doslej vztrajala pri uravnoteženih javnih financah. Na ta način se je želela izogniti pritisku na tečaj tolarja in zviševanje obresti. Takšno politiko namerava voditi tudi v prihodnje, zato je že sprejela varčevalni program. Vlada si bo prizadevala, da tudi naslednje leto proračunski deficit ne bi bil večji kot 0,5 odstotka družbenega proizvoda.

Predsednik vlade je govoril tudi o našem vključevanju v evropske intergacije. V zvezi s tem je izrazil prepričanje, da se bo po sestanku vrha Evropske unije v Lulsemburgu začela Slovenija konkretno pogajati za polnopravno članstvu v uniji. Dr. Drnovšek pričakuje, da bo Slovenija postala njen polnopravni član leta 2001 ali 2002, hkrati pa se bo vključila tudi v monetarno unijo, kar ji bo prineslo mnogo koristi.

Mariborsko gospodarstvo ne potrebuje socialne pomoči, temveč ustrezne pogoje za gospodarjenje

Po predavanju na Ekonomsko poslovni fakulteti se je predsednik vlade na območni gospodarski zbornici sestal z gospodarstveniki.

Predsednik upravnega odbora območne gospodarske zbornice **Uroš Rupreht** je ob tej priložnosti dejal, da mariborsko gospodarstvo ne potrebuje socialne pomoči, pač pa ekonomski sistem, ki bo zagotavljal ustrezne pogoje gospodarjenja. "Ne borimo se za to, da bi nam kdorkoli dajal ribe zastonj. Borimo se samo za svoje enakopravno mesto ob ribniku, da si bomo lahko sami lovili ribe, ker to znamo," je dejal Rupreht.

Direktor območne gospodarske zbornice **Vinko Lapuh** pa je predsednika vlade seznanil z gospodarskimi rezultati v regiji. Povedal je, da dosega regijsko gospodarstvo v izvozu nadpovprečne rezultate, vendar pa se likvidnostne razmere kljub temu slabšajo. V regiji ima blokiran žiro račun 816 podjetij, stečaj pa grozi 545 podjetjem s preko 2000 zaposlenimi. Tudi število brezposelnih v regiji in mestu se ne zmanjšuje. Trenutno je v regiji okoli 31.000 brezposelnih.

Vinko Lapuh je povedal, da so Mariborčani že poleti poslali predsedniku vlade pismo, v katerem so opredelili nekaj projektov, ki bi regijskemu gospodarstvu pomagali prebroditi krizo. Po mnenju Mariborčanov bi morala Slovenija dve milijardi mark predvidenih naložb v energetske, ekološke in druge infrastrukturne objekte izkoristiti za oživljanje domače kovinskopredelovalne in elektro industrije. Zato bi moral biti pri mednarodnih razpisih pogoj za pridobitev posla, da pri izvajanju del sodelujejo domača podjetja. Mariborčani vidijo pri izgradnji TE Brestanica, čistilne naprave v V. bloku TE Šoštanj, hidrocentrale na Soči, hidrocentrale na spodnjem toku reke Save, pri izgradnji novih vlakovnih garnitur za Slovenske železnice in še pri nekaterih projektih delo in možnost za svojo industrijo, zlasti za Metalno, Hidromontažo in koncern TVT.

Tudi v Mariboru načrtujejo nove investicije

V Mariboru bi radi zgradili center za gospodarjenje z odpadki. Skupna vrednost objekta je ocenjena na okoli 45 milijonov mark, država pa naj bi prispevala 30 odstotkov. Poleg tega nameravajo v Mariboru zgraditi centralno čistilno napravo v skupni vrednosti 70 milijonov mark. Dve tretjini opreme naj bi prispevali domači proizvajalci. Tudi pri tem projektu pričakujejo Mariborčani pomoč države.

V Mariboru načrtujejo tudi izgradnjo kogeneracijske naprave, ki bo omogočala sočasno proizvodnjo toplotne energije in elektrike. Investicija naj bi stala predvidoma 60 milijonov mark, končana pa naj bi bila do leta 2000. Hkrati bodo v Mariboru začeli graditi sejmišče in prireditveno-poslovni center Drava. Investicija je ocenjena na 68 milijonov mark, delež domačega kapitala pa naj bi znašal nekaj več kot 50 odstotkov.

Pri svojih sanacijskih prizadevanjih pričakuje pomoč države tudi 19 mariborskih podjetij s 5700 zaposlenimi. V glavnem jih bremenijo stare obveznosti, ki zavirajo njihov razvoj. Tako mora denimo danes 500 zaposlenih v koncernu TVT odplačevati reprogramirane davke in prispevke na plače 2800 delavcev, kolikor jih je nekoč delalo v podjetju. Takšnega bremena reprogramiranih dolgov do države seveda ne more zdržati še tako uspešno podjetje. Zato Mariborčani pričakujejo, da bo država 19 podjetjem pomagala tudi pri reševanju problemov, povezanih s starimi dolgovi.

Sicer pa mariborski gospodarstveniki od vlade pričakujejo, da bo s svojimi ukrepi pospeševala izvoz, zmanjšala davke in prispevke na plače, zagotavljala ugodnejše kredite, zmanjšala stroške države ter nadaljevala izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja.

Pogoji gospodarjenja v naslednjem letu bodo podobni letošnjim

Janez Drnovšek je mariborskim gospodarstvenikom predstavil ekonomsko politiko vlade za naslednje leto. Dejal je, naj ne pričakujejo bistvenih sprememb. Po njegovih besedah sodita letošnje in naslednje leto v težka leta za proračun, saj je zaradi novih socialnih transferjev, poprave starih krivic, večjih plač v javnem sektorju ter še nekaterih razlogov proračun dodatno obremenjen. Kljub temu pa si vlada prizadeva za uravnotežene javne finance, zato je že sprejela varčevalne ukrepe.

Po Drnovškovih besedah bodo naslednje leto investicije države realno na letošnji ravni. Predsednik vlade prav tako pričakuje, da se bodo za slovensko gospodarstvo v naslednjem letu bolj odprla tržišča v državah na območju nekdanje Jugoslavije. Izrazil je pričakovanje, da bo prišlo do normalizacije odnosov z Zvezno republiko Jugoslavijo.

Nesprejemljivo vmešavanje politike v gospodarstvo

Drnovšek je podprl usmeritev, da Slovenija velike investicije v energetiko in nasploh infrastrukturo izkoristi za oživitev domače industrije in gospodarstva, vendar pa je hkrati opozoril, da velja pri tem ostati realen, spoštovati pa je treba tudi načela, ki veljajo pri mednarodnih razpisih za oddajo del.

Predsednik vlade je tudi opozoril, da se zadnje čase začenja pri nas v gospodarstvo vpletati politika, kar je zelo slabo, še zlasti, kadar se politiki pojavljajo kot botri določenih projektov. Tudi pri intervencijah v gospodarstvo velja po Drnovškovih besedah ohraniti pravo mero, na kar kaže tudi primer Tama.

Drnovšek je podprl tudi nekatere konkretne projekte za prestrukturiranje mariborskega gospodarstva. Med drugim je pozitivno ocenil procese kadrovskega prestrukturiranja v tistih podjetjih, ki jim pri tem pomaga država v okviru projekta P 11. Prav tako je zagotovil, da si bo vlada prizadevala pospešiti proceduro za sprejem ustreznega zakona, ki bo Mariborčanom omogočal ustanovitev tako imenovane ekonomske cone (gre za nekakšno različico prostocarinske cone), v kateri bo država z davčnimi, carinskimi in drugimi olajšavami stimulirala odpiranje novih proizvodnih delovnih mest.

Kakorkoli že, letošnji obisk Janeza Drnovška v Mariboru je minil bolj mirno in v bolj ustvarjalnem ozračju kot obiski v prejšnjih letih. Maribor očitno nima več toliko "gospodarskih problemov" kot nekoč, saj je večina problematičnih podjetij že propadla. Potem ko je moralo v stečaj že več kot sto srednje velikih in velikih podjetij v Mariboru in regiji (dr. Drnovšek jih je imenoval "bivši socialistični giganti") je razumljivo, da niso več v ospredju vprašanja obstoja, temveč razvoja še obstoječih oziroma načrtovanih novih podjetij. Pri tem pa morda slovenska vlada Mariboru lahko pomaga več kot mu je pri sanaciji propadajočih gigantov.

T. K.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije organizira izobraževalni seminar

ORGANIZACIJA SISTEMA SOUPRAVLJANJA

Cilj seminarja
Namen izobraževalnega seminarja je prikaz vsebine organizacijskih in komunikacijskih razmerij med posameznimi organi v soupravljalski strukturi na eni strani (interna razmerja) ter med vsakim od njih in organi delodajalcev na drugi strani (eksterna razmerja). Gre za globalni model operativnega organizacijskega instrumentarija, ki naj bi ga spoznali udeleženci seminarja, in ki naj bi služil za čim doslednejše uresničevanje normativnih pravic delavcev iz ZSDU, na načelu sodelujočega vodenja.

Namembnost seminarja
Ta seminar je namenjen članom svetov delavcev, delavskim predstavnikom v nadzornih svetih gospodarskih družb in sindikalnim zaupnikom ter profesionalnim predstavnikom vseh ravni sindikalne organiziranosti.
Udeleženci seminarja morajo biti člani sindikatov, ki so združeni v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije.

Čas: 8. in 9. december 1997

Kraj: Sindikalni izobraževalni center Radovljica, Gradnikova 1

PROGRAM SEMINARJA

1. dan: ponedeljek, 8. december

od 10.00 do 10.15. ure
Uvod v seminar: Vanda Rešeta, vodja izobraževanja pri Svetu ZSSS

Od 10.15 do 12.00 ure

Tema I

Vloga in vpliv organov soupravljalske strukture v okvirih paritcipativne organizacije

1. Bistvene značilnosti participativne organizacije
   – normativne podlage,
   – sodelujoče vodenje,
   – informiranje in komuniciranje.
2. Položaj in vloga posameznih (so)upravljalskih organov
3. Primerjava participativne in samoupravne organizacije

Od 12.00 do 13.30 ure: odmor

Od 13.30 do 17.30 ure

Tema II

Svet delavcev kot osrednji organ sistema soupravljanja in njegova organiziranost

1. Položaj in značaj delovanja sveta delavcev
   – zakonska izhodišča,
   – organizacijska izhodišča,
   – kadrovska izhodišča
2. Kako najti vsebino dela sveta delavcev in njegovo organizacijo
   – vpliv vplivnih dejavnikov kot pristop k iskanju vsebine dela
   – opredelitev elementov organizacijske strukture sveta delavcev
   – definiranje informacijsko komunikacijskega procesa in relacij sveta delavcev
3. Poskusi konkretnega organiziranja sveta delavcev (delavnica)

2. dan: torek, 9. december 1997

od 9.00 do 11.30 ure

Tema III

Nadzorni svet in integralna vloga delavskih predstavnikov v sistemu razmerij med kapitalom in delom

1. Vloga delavskih predstavnikov v procesu odločanja v nadzornih svetih.
2. Informacijska in komunikacijska razmerja delavskih predstavnikov kot temelj za uresničevanje njihove vloge.
3. Delovanje delavskih predstavnikov pri oblikovanju strateške odločitve (primer iz prakse).

Od 11.30 do 15.15 ure (vmes odmor za kosilo: od 12.15 do 13.30 ure)

Tema IV

Sistem razmerij delavskega direktorja pri vzdrževanju in razvijanju sodelovanja med kapitalom in delom

1. Položaj in vloga delavskega direktorja v upravi družbe in organizacijski strukturi vodenja
2. Vloga in delovanje delavskega direktorja kot nosilca sodelujočega vodenja - v dobro družbe in zaposlenih.
3. Delavski direktor v praksi (primer iz prakse)

Od 15.15 do 16.00 ure

Zaključna razprava:

Identifikacija akutnih problemov, možnih rešitev in trendov v organizaciji sistema soupravljanja.

Strokovna izvajalca: dr. Zvonka Šarman, dipl. oec., svetovalka za organizacijo in upravljanje – Inštitut za razvijanje organizacijskih sistemov – "IROS" d.o.o., Ljubljana in **Milan Utroša,** član predsedstva Sveta ZSSS.

Metode dela: predavanje, razprava, obravnava konkretnih primerov.
Prijave za seminar na izpolnjeni prijavnici pošljite na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, Ljubljana, najkasneje do 2. decembra 1997.
Seminar bomo izvedli, če bo 20 prijav, v kolikor bo prijav več, bomo preostale prijavljene uvrstili na naslednji seminar.
Kotizacija za seminar znaša 20.000 SIT za posameznega udeleženca (v ceno je vključeno obsežno strokovno gradivo). Prijavnici za seminar je treba priložiti potrdilo o plačilu kotizacije.
Kotizacijo nakažite na ŽR Zveze svobodnih sindikatov Slovenije št. 50101-678-47511. Na virmanu pod namen nakazila dodatno pripišite "Seminar V., sklic na številko 10".
Odgovore na dodatna vprašanja v zvezi s tem seminarjem dobite pri Vandi Rešeta na telefonski številki 061/316 489 in pri Jožici Anžel na telefonski številki 061/13 10 033, int. 281 ali 061/ 316 489.

Vodja izobraževanja pri Svetu ZSSS:
VANDA REŠETA

PRIJAVNICA za izobraževalni seminar **"ORGANIZACIJA SISTEMA SOUPRAVLJANJA"**, ki bo 8. in 9. decembra 1997 v Sindikalnem izobraževalnem centru, Radovljica, Gradnikova 1.

Ime in priimek: ..... Datum rojstva: .....

Izobrazba, stopnja izobrazbe: .....

Naslov doma: .....

Zaposlitev, naziv in naslov družbe: .....

– delovno mesto: .....

Član sindikata dejavnosti Slovenije: .....

Član sveta delavcev: DA NE Delavski predstavnik v nadzornem svetu: DA NE

– (naziv in sedež družbe): .....

Sindikalni zaupnik DA NE

Druge funkcije v sindikatu (navedite): .....

Telefonska številka: – doma: ..... – v službi: .....

Žig in podpis odgovorne osebe:

V ....., dne .....

sindikalni ZAPNIK

Sindikalna lista

(Temelj je SKP za gospodarstvo)

Prvi del november 1997

1. Dnevnice		
– cela dnevnica (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)		3.500,00
– polovična dnevnica (nad 8 do 12 ur odsotnosti		1.750,00
– znižana dnevnica (od 6 do 8 ur)		1.218,00
2. Kilometrina	**(od 5. 9. 1997 dalje)**	30,75
3. Ločeno življenje		51.098,00
4. Prenočišče - Povračilo sroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec		
5. Regres za prehrano		
– po SKPGD		(na delovni dan) 500,00

Drugi del

1. Jubilejne nagrade		
– po SKPGD (delo pri zadnjem delodajalcu)		
	– za 10 let	47.978,00
	– za 20 let	71.967,00
	– za 30 let	95.956,00
2. Odpravnina pri upokojitvi		287.640,00
3. Solidarnostne pomoči		
– po SKPD	– ob smrti delavca	86.292,00
	– ob smrti v ožji družini	43.146,00
4. Minimalna plača		59.150,00
5. Zajamčena plača		35.173,00
6. Regres za letni dopust	– najmanj	102.000,00
	– največ	127.746,00

Strokovna služba ZSSS

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat gozdarstva

Javni poziv dr. Janezu Drnovšku, predsedniku Vlade RS

Spoštovani gospod predsednik!

Republiški odbor Sindikata gozdarstva Slovenije je dne 22. 10. 1997 obravnaval problematiko v gozdarstvu in sprejel naslednje

UGOTOVITVE:

1. Sklepi 338. korespondenčne seje Vlade Republike Slovenije št.: 321-01/93-1/28-8 z dne 15. 10. 1996 niso v celoti realizirani.

2. Aneks k Sporazumu o sodelovanju Liberalne demokracije Slovenije in Slovenske ljudske stranke v Vladi Republike Slovenije – dodatek k točki 9 o odpravi 20- letne koncesijske pogodbe, je v nasprotju z odločbo Ustavnega sodišča št. U I 78/93 z dne 18. 10. 1995, zato je tudi predlagani zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov (skrajšani postopek) v nasprotju z Ustavo RS.

3. Ustanovitev Kmetijsko gozdarske zbornice ni vprašljiva, kolikor gre za asociacijo lastnikov gozdov zaradi uveljavljanja njihovih interesov, in temu v Sindikatu gozdarstva Slovenije ne nasprotujemo. Smo pa odločno proti prenosu javnih in drugih pooblastil v zbornico oziroma proti temu, da se zbornica ukvarja z upravljanjem gozdov v javni lasti in gospodarjenjem z njimi. To bi namreč pomenilo v celoti podrediti in disciplinirati stroko.

Zato v Sindikatu gozdarstva Slovenije

ZAHTEVAMO:

»Določba 5. odstavka 2. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov (Ur. l. RS št. 1/96) ter Uredba o koncesiji za izkoriščanje gozdov v lasti Republike Slovenije (Ur.l.RS št. 34/96) se izvršita.« Koncesija je dodeljena z zakonom, zato se morajo podpisati pogodbe.

OBRAZLOŽITEV:

Status bivših gozdnih gospodarstev je uredil Zakon o gozdovih (ZOG – Ur. l. RS št. 30/93), s tem ko je določil preoblikovanje v skladu z Zakonom o lastninjenju, seveda po podpisu t. i. razdružitvenih pogodb. Večina gozdnih gospodarstev je ta postopek že končala, pri preostalih so postopki še v teku. Opozoriti hočemo na dejstvo, da je na podlagi zakonske rešitve o podelitvi koncesije (zagotovitev dolgoročnega dela za nove delniške družbe), ca. 14.000 ljudi sodelovalo pri lastninjenju bivših gozdnih gospodarstev.

Gozdarska izvajalska podjetja danes zaposlujejo 2000 delavcev in financirajo v gozdarstvu nezaposljive delovne invalide. Plače se izplačujejo redno, redno se odvajajo prispevki in davki, na račun Sklada je bilo dosedaj vplačanih več kot dve milijardi tolarjev. Skratka, gozdarska podjetja poslujejo vzorno, zato so nam nerazumljivi poizkusi, da bi jih z neizvajanjem obstoječih zakonov in predlogi sprememb zakonov s protipravno vsebino nenehno ogrožali in poskušali uničiti, kar bi pomenilo ponovne socialne pretrese, odškodnine za lastnike gozdarskih izvajalskih družb, predvsem pa nedopustne ogromne stroške za proračun oziroma davkoplačevalce.

Sindikat gozdarstva Slovenije je že sprejel stališče, da novih presežnih ali stečajnih delavcev v gozdarstvu zaradi političnih razmišljanj ne bo več dovoljeval, zato ponovno apelira na Vlado Republike Slovenije, naj umakne predlagane spremembe ZSKZ in naloži Skladu takojšen podpis pogodb na podlagi zakonsko dodeljene koncesije. V nasprotnem primeru bo vlada nosila odgovornost za vse posledice:

– likvidacij izvajalskih družb z izgubami delovnih mest;

– stroškov sociale delavcev;

– odškodnin do lastnikov gozdnogospodarskih delniških družb.

Sindikat gozdarstva Slovenije je v zvezi z vsem zavzel tudi naslednje

STALIŠČE:

Če vlada do konca leta 1997 ne bo poskrbela za podpis pogodb z bivšimi upravljalci na podlagi zakonsko dodeljene koncesije, bo Sindikat gozdarstva Slovenije organiziral protestni shod vseh zaposlenih in vseh delničarjev gozdnogospodarskih delniških družb.

Dipl. ing. Marjan Ferčec, sekretar

Kaj delajo predstavniki sindikatov v strokovnem svetu za poklicno in strokovno izobraževanje?

SKRB ZA VAJENCE

Današnja zakonska ureditev in zasnova razvoja poklicnega izobraževanja v Sloveniji izhaja iz načela, da to izobraževanje ni več izpostavljeno interesom le ene sfere, pač pa interesom različnih partnerjev. To pomeni, da o razvoju, vsebini in organizaciji poklicnega izobraževanja poleg združenj delodajalcev in države odločamo tudi sindikati.

Mladim se tako obeta nov sistem strokovnega in poklicnega izobraževanja. Z uvedbo dualnega sistema se njihov sedanji status učenca spreminja v status vajenca, ki so ga nazadnje imele generacije, šolajoče se pred dvajsetimi leti. Z vajensko pogodbo, sklenjeno z delodajalcem, pa bodo imeli z njim tudi razmerje, ki bo imelo mnogo značilnosti klasičnega delovnega razmerja. V zvezi s tem se odpirajo vprašanja pravne in socialne varnosti vajencev in tudi tega, kakšno vlogo naj odigra sindikat, da bi pripomogel k temu, da bi se mladi naučili kar največ, in jih hkrati tudi zaščitil pred zlorabami.

Vsak delodajalec, ki bo želel usposabljati vajence, se bo namreč moral z učno pogodbo zavezati, da jim bo omogočil izobraževanje za pridobitev poklica, da bo skrbel za njihovo redno obiskovanje šole in izpolnjevanje šolskih obveznosti ter jim redno izplačeval nagrado in druge prejemke, ki vajencem pripadajo iz splošne kolektivne pogodbe za gospodarske dejavnosti.

Sindikati kot edini predstavnik delavcev in eden od pomembnih partnerjev imamo pri razvoju in oblikovanju poklicnega izobraževanja velike pristojnosti in odgovornost.

Za celovito uvedbo novega poklicnega izobraževanja je odgovoren Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje, ki ga je imenovala vlada. V njem imamo poleg strokovnjakov ustreznih ministrstev in delodajalcev pomembno mesto tudi predstavniki sindikatov, ki sestavljamo tretjino sveta.

Predstavniki dveh sindikalnih central (ZSSS in Pergam) smo v strokovnem svetu za poklicno in strokovno izobraževanje vključeni v razprave in sklepe o usodnih odločitvah pri prenovi poklicnega izobraževanja. V zvezi s tem smo še pred sprejemom izhodišč za pripravo izobraževalnih programov nižjega in srednjega pa tudi višjega poklicnega izobraževanja organizirali vrsto delovnih pogovorov z najodgovornejšimi nosilci prenove poklicnega izobraževanja. Z zaključki, ki smo jih sprejeli, smo pomembno prispevali k oblikovanju končnih izhodišč za pripravo izobraževalnih programov. S svojimi stališči in pogledi na novi sistem poklicnega izobraževanja v Republiki Sloveniji smo strokovno javnost seznanili na seminarju za ravnatelje srednjih in poklicnih šol v Zrečah.

Poleg v delo strokovnega sveta, ta se je do sedaj sestal 29-devetkrat, smo predstavniki sindikata vključeni tudi v komisijo za potrjevanje učbenikov, normative in standarde ter komisijo za izobraževalne programe.

V sindikatu se zavedamo svojega dela nalog in odgovornosti pri prenovi poklicnega oz. strokovnega izobraževanja. V ta namen smo, da bi zaščitili vajence, v novi splošni kolektivni pogodbi za gospodarske dejavnosti in tudi v posamičnih panožnih podrobno opredelili pravice in obveznosti delodajalcev, vajencev in sindikatov, povezane z uveljavljenim dualnim sistemom poklicnega izobraževanja.

Predstavniki sindikata v strokovnem svetu smo zaradi nerešenega vprašanja financiranja programov na zadnji seji strokovnega sveta predlagali zaklopni pogovor s podpredsednikom vlade, kar je strokovni svet soglasno podprl. Sindikalni predstavniki namreč menimo, da nerešena vprašanja izvedbe programov in pokritja njihovih stroškov lahko ogrozijo izvedbo celotnega izobraževalnega projekta. To pa bi bila velika škoda.

Sandi Bar[illegible]
član Strokovnega sveta za poklic[illegible] in strokovno izobraževa[illegible]

VELIKO VPRAŠANJ OB NOVIH ZAKONIH

Skladno s programom dela in dogovorom s predsedniki območnih odborov sindikatov dejavnosti v Zasavju so se pretekli teden zbrali na razširjeni seji člani konference, člani nadzornega odbora in predsedniki sindikatov družb in zavodov iz zasavskih občin Hrastnik, Trbovlje in Zagorje ob Savi.

V oceni sindikalnih aktivnosti v Zasavju je sekretar Ciril Urek posebej opozoril na čedalje večjo socialno stisko, ki jo doživljajo brezposelni in še posebej tisti, ki se jim izteka nadomestilo na uradih za delo. Predstavil je napore sindikatov dejavnosti za sklenitev novih panožnih kolektivnih pogodb, zavzel se je za večji strokovni pristop pri uveljavljanju vloge in poslanstva svetov delavcev ter razčlenil vrsto nalog, ki so pred sindikatom pri pravni zaščiti posameznega člana.

V nadaljevanju je razčlenil vrsto operativnih nalog in vprašanj, s katerimi se srečujemo v sindikatu – od Jamstvenega sklada, dodatnega zdravstvenega zavarovanja, usposabljanja sindikalnih zaupnikov itd. do zahtev po vzpostavitvi informacijskega sistema zntoraj vseh oblik sindikalnega organiziranja.

Sekretar je posebej ocenil prizadevanja za realizacijo izhodišč okrogle mize v organizaciji območne organizacije »Zasavje – regija v industrijskem zatonu«.

V osrednjem delu konference je Gregor Miklič, član predsedstva ZSSS, zelo strokovno, argumentirano in celovito predstavil osnutek zakona o delovnih razmerjih in predlog zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

Vsebinsko bogata razprava je z vso ostrino pokazala, da je odprtih veliko vprašanj in dilem. Zato so udeleženci predlagali več tematskih razprav o teh in novih zakonskih rešitvah, predvsem kako poenotiti in se boriti za sindikalna stališča.

Kljub temu, da je vladalo veliko zanimanje za vsebinsko točko »predlog varčevalnih ukrepov vlade«, pa so morali to točko prestaviti, saj niso uspeli pridobiti osnovnega gradiva.

Velika udeležba in zavzeta razprava na konferenci je pokazala, da je kljub velikim socialno-ekonomskim stiskam v Zasavju sindikalno delo živo in odzivno na problematiko svojega članstva, kar kaže na zaupanje, ki ga uživajo sindikalni zaupniki in aktivisti sindikata med svojim članstvom.

C. U[illegible]

Foto: N. J.

MNOŽIČNO IN ŽIVAHNO – Tako so se predsedniki sindikatov družb in zavodov odzvali na razširjeno sejo konference Območne organizacije ZSSS Zasavje.

V ponedeljek, 24. t. m., izredna konferenca Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije

KAJ BODO REKLI »PRIZADETI«?

Na 30. redni seji predsedstva SGiT, v celoti posvečeni analizi dosedanjih pogajanj za prenovo kolektivne pogodbe dejavnosti in oblikovanju nadaljnjih usmeritev svoji pogajalski skupini, so člani sprejeli odločitev, da za ponedeljek, 24. t. m., skličejo izredno konferenco Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije.

Predsedstvo je ocenilo, da dosedanja pogajanja (9 sej) sicer potekajo v okviru dogovorjenih izhodišč, da pa naši pogajalski strani posredno povzroča prejšnjo oviro splošna KP, saj se nasprotna stran redno sklicuje na njena določila.

Glede na to, da je pogajalcem ostalo odprtih nekaj bistvenih členov (dodatki za težje pogoje dela, jubilejne nagrade, odpravnine, solidarnostne pomoči, pogoji za delo sindikata), je predsedstvo ponovno sklenilo, do kje se lahko pomaknišča. Med členi, za katere smo ugotovili, da se ne sme odstopati od dosedanjih pravic, je člen o dodatkih za težje pogoje dela. Stališče predsedstva je bilo, da so ti dodatki še kako pomembni za zaposlene v GiT, zato jih ni mogoče nadomestiti z dvigom izhodiščne plače za en odstotek.

Na ponedeljkovi konferenci naj bi se delegati v primeru uskladitve vseh določil odločali o podpisu kolektivne pogodbe, v nasprotnem primeru pa o nadaljnjih izhodiščih za pogajanja. Glede na stališče delodajalcev, da ne bodo pristali na ponovno podaljšanje kolektivne pogodbe, ki se izteče 30. novembra, do podpisa nove pa ne bi prišlo, bo morala konferenca sprejeti tudi radikalnejše ukrepe za zaščito interesov zaposlenih v gostinstvu in turizmu.

Na konferenco sta med drugimi vabljena tudi predstavnika delodajalske strani: Renata Martinčič, predsednica sekcije za turizem in gostinstvo pri Združenju delodajalcev Slovenije, in Borut Mokrovič, predsednik Združenja za turizem in gostinstvo pri GZS. S tem jima želimo mogočiti, da bi na svoja ušesa slišala stališča delavcev.

Ivan Jurše, sekretar

Zadnja vest

Pogajalski skupini sta po zelo trdih pogajanjih na 10. seji uskladili vsa odprta vprašanja panožne kolektivne pogodbe – z izjemo določila, ki opredeljuje dodatke za težje pogoje dela.

Ker delojemalska stran ni imela mandata za odstopanje od dosedanjih pravic, sta se obe strani strinjali, da se ponudba delodajalske strani prepusti odločitvi izredne konference.

Predlog delodajalcev je:

	predlog delodajalcev	dosedanji
prekinitev dela		
več kot dve uri	se črta in ostane le 15 %	20 %
nočno delo - občasno	40 %	50 %
nočno delo - stalno	40 %	60 %
nadurno delo	40 %	50 %

Ob ponujenem znižanju dodatkov, predlaga delodajalska stran povišanje izhodiščne plače za en odstotek.

Sindikat VIR proti »politiki izvršenih dejstev«

Izvršni odbor Sindikata delavcev v vzgojni, izobraževalni in raziskovalni dejavnosti Slovenije (VIR) je pri obravnavi **Usmeritev ekonomske politike na področju javnih financ in ukrepov nacionalnega varčevalnega paketa** prišel do ugotovitve, da Vlada RS napoveduje sprejem cele vrste interventnih zakonov po hitrem postopku, s katerimi namerava bistveno poseči tudi v urejanje plač in drugih prejemkov zaposlenih v javnih zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter raziskovalne dejavnosti.

Sindikat VIR ostro nasprotuje in protestira proti tovrstnemu vodenju politike izvršenih dejstev, s katerim Vlada RS ruši načela socialnega partnerstva, na katerega se javno tako rada sklicuje.

Vlada RS s predlaganimi ukrepi, ki posegajo na področje urejanja plač in drugih prejemkov, namreč **krši** veljavne kolektivne pogodbe, ki vsebujejo določila, da si morajo stranke v postopku prizadevati za njihovo izvrševanje in opustiti vsako dejanje, ki bi nasprotovalo njihovemu izvrševanju.

Sindikat VIR je Vladi RS poslal svoja stališča in jo pozval k takojšnjemu pogovoru s predstavniki Koordinacije sindikatov negospodarskih dejavnosti. Ponovni poziv k pogovoru je Izvršni odbor Sindikata VIR poslal tudi ministru za šolstvo in šport.

Bojan Hribar, sekretar

Kako je prav

»V zvezi z vašim dopisom, v katerem sporočate odločitve svojega Sveta in predlagate, da minister, pristojen za delo, objavi rast drobnoprodajnih cen za obdobje april–julij 1997, vam posredujemo naslednje mnenje,« sta sekretarju ZSSS Rajku Lesjaku pisali Nataša Belopavlovič in Meta Štokabevec z ministrstva za delo:

»Zakon o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 je prenehal veljati z dnem uveljavitve novega zakona, ki določa minimalne plače in način usklajevanja plač, torej 5. 7. 1997. S tem datumom so prenehale tudi obveznosti, ki so izhajale iz zakona oziroma navodila za prikazovanje podatkov o cenah, izdanega na podlagi 10. člena zakona. Navodilo je določalo, da minister, pristojen za delo, objavlja količnik možne rasti plač na podlagi 4. člena zakona.

Predlog, naj bi minister objavil rast drobnoprodajnih cen na podlagi zakona, ki ne velja več, je torej povsem brez pravne podlage.

Glede na sprejeti Zakon o določitvi minimalne plače in o načinu usklajevanja plač, ki nedvoumno določa, kako se usklajujejo izhodiščne plače za obdobje april–junij 1997, pa bi bilo kakršno koli objavljanje podatkov o rasti cen, ki bi napeljevalo na povečanje izhodiščnih plač za obdobje od 1. julija dalje, v nasprotju s tem zakonom oz. nezakonito.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve s presenečenjem in obžalovanjem sprejema napoved ZSSS, da bo v primeru, če minister ne objavi podatkov, za katere nima pravnih podlag, to storila Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, ki naj bi dosegla, da se povečanja plač na tej podlagi v podjetjih tudi uresničijo.

Tako ravnanje je povsem v nasprotju s sicer šnjimi prizadevanji za pravno državo, saj pomeni zavajanje delavcev, da postavljajo nezakonite zahteve, in napeljevanje delodajalcev k nezakonitim izplačilom, zaradi katerega je delodajalec po zakonu kaznovan.«

• • •

V skladu s sklepom Sveta Zveze svobodnih sindikatov Slovenije objavljamo mesečne izhodiščne plače, povečane za neuveljavljeno eskalacijo po preteku drugega tromesečja in do sprejema Zakona o določitvi minimalne plače in načinu usklajevanja plač z dne 5. 7. 1997:

Tarifni razred	Izhodiščna plača za II. tromesečje	Izhodiščna plača za III. tromesečje
I.	47.978	49.753
II.	52.776	54.729
III.	59.013	61.196
IV.	65.730	68.162
V.	74.366	77.118
VI.	88.759	92.043
VII.	100.754	104.482
VIII.	119.945	124.383
IX.	143.934	149.260

Za preračun plač v III. tromesečju je upoštevana eskalacija v višini 3,7 odstotka.

Svet ZSSS

NAGRADA V PRAVIH ROKAH

Četrti simpozij Republike Slovenije o varnosti in zdravju pri delu se je v Primorskem dramskem gledališču v Novi Gorici začel s slovesno podelitvijo nagrade in priznanj, imenovanih po starosti slovenskih varnostnih tehnikov Avgustu Kuharju (1906-1964). Nagrado je prejel var. inž. Viljem Strašek, priznanja pa var. inž. Edvard Harl, prof. Ludovik Oskar Kavs, dipl. var. inž. Alojzij Anton Terlev in upokojeni inšpektor za delo Alojz Sukič.

Nagrado Avgusta Kuharja za izjemne dosežke na področju varnosti in zdravja pri delu, ki jih opredeljuje ustvarjalnost in inovativnost ter zato spodbujajo napredek stroke« si je varnostni inženir Viljem Strašek zaslužil za izdelavo sistema upravljanja okolja v ljubljanskem podjetju Tuba embalaža d.d. Na podlagi 11-letnih izkušenj ga je razvil lani, vanj pa celovito vključil tudi varnost in zdravje pri delu, upoštevajoč usmeritve okvirne direktive EEC št. 89/391 o vpeljavi ukrepov za spodbujanje napredka varstva in zdravja delavcev. Bureau Veritas Quality International je presodil, da Straškov sistem upravljanja okolja izpolnjuje zahteve okoljevarstvenega standarda ISO 14001 in 24. januarja podjetju Tuba embalaža d.d. kot prvemu v Sloveniji podelil ta certifikat.

Kot smo lahko prebrali v obrazložitvi, okoljevarstveni standard ISO 14001 opredeljuje zgolj integralne cilje upravljanja okolja (in v tem okviru varnosti ter zdravja pri delu kot dela okolja), ki naj jih podjetje doseže; konkretna pot do teh ciljev pa je prepuščena iznajdljivosti in ustvarjalnosti načrtovalcem sistema upravljanja. Viljemu Strašku je uspelo jasno in upo-

LAVREAT – Viljem Strašek

rabno identificirati dimenzije tveganja, določiti ustrezne postopke in ukrepe ter ustrezno razporediti odgovornost različnih služb v podjetju. Preglednost, uporabnost in učinkovitost sistema, ki ga je izdelal, je vodstvo podjetja prepričala, da je sistem sprejelo za enega od temeljev svoje poslovne politike. Konkurenčna sposobnost podjetja se je povečala.

Strokovna komisija je presodila, da je glavni dosežek inženirja Viljema Straška z vidika varnosti in zdravja pri delu, da je uporabil sistem ISO 14000 ter da je z njim v podjetju vzpostavil tudi temelje sodobne varnosti in zdravja pri delu v duhu direktive EEC 89/391, in to kljub temu, da sedanji domači predpisi sodobnega postopka v smislu te direktive še ne uvajajo v prakso. Zato je nagrada, ki jo je lani ustanovljena Fundacija Avgusta Kuharja letos podelila prvič, nedvomno pristala v pravih rokah.

N. J.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

SINLES – Sindikat lesarstva

Zahteva Odboru Državnega zbora za zdravstvo, delo, družino in socialno politiko za ocenitev odgovornosti ministrstva za delo v zvezi z neizvajanjem zakonskih določil

Spoštovani!

V prilogi Vam pošiljamo dokumentacijo, na podlagi katere je Izvršni odbor SINLES – Sindikata lesarstva Slovenije in Svet ZSSS zahteval izpolnitev določil 4. in 7. člena Zakona o izvajanju Socialnega sporazuma za leto 1996 (Ur. l. RS št. 34/96). Na podlagi teh določil smo v SINLES-u zahtevali uskladitev izhodiščnih plač za 3,7odstotka, kot je bilo z zakonom opredeljeno. Ker pa je pri izvajanju določil tega zakona prihajalo do nerazumljivih in nezaslišanih zahtev, da se zakon ne izvaja, smo pozvali delodajalce in sindikate na direktno uporabo zakona, saj minister, pristojen za delo, ni opravil svoje obveznosti v skladu s 4. členom zakona in 3. členom navodil. S tem je minister za delo, družino in socialne zadeve kršil zakon.

Na poziv Sveta ZSSS, da se problem uredi, je ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (podpisani ga. Metka Štoka-Debevc in ga. Nataša Belopavlovič) poslalo odgovor, da je poziv na direktno uporabo zakona (poslan v izogib kršitve) v nasprotju s prizadevanji za pravno državo, zavajanje delavcev in delodajalcev.

Naše stališče je prav nasprotno, zato si na tem mestu dovoljujemo naslednjo oceno:

1. Izhajamo iz dejstva, da je Vlada RS socialni sporazum podpisala, njegovo izvajanje uzakonila, predpisala navodila, zato nima nihče pravice ravnati v nasprotju s tem.

2. Zaposleni v državni upravi si ne morejo privoščiti »jemanje Zakona v svoje roke« in delati proti načelom pravne države.

3. Zahtevamo, da se ob takšnem ravnanju takoj ukrepa in, če je potrebno, odgovorne ljudi tudi zamenja. Ukrepanje državnih uradnikov na opisan način pomeni opehariti 700.000 zaposlenih v tej državi. Kdo jim daje to pravico?

4. Od odbora pričakujemo, da nemudoma sproži postopek:

a) da se 4. in 7. člen zakona o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 izvede

in

b) da se ustrezno spremeni Zakon o določitvi minimalne plače in načinu usklajevanja plač (Ur.l.RS št. 40/97, z dne 4.7.1997), saj je s tem zakonom vlada posegla retroaktivno v čas, ki ga je urejal Zakon o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996.

5. Obveščamo Vas tudi, da bomo sprožili spor pred Ustavnim sodiščem RS, ki ga bomo umaknili takoj, ko bodo razmere urejene v skladu z zakonom.

Lep pozdrav!

Dipl. ing. Marjan Ferčec, sekretar

Sindikat komunalnega in stanovanjskega gospodarstva

Na tapeti tri pomembne zadeve

Komisija za organizacijo, statut in kadre pri RO sindikata naše dejavnosti je na svoji 6. redni seji obravnavala kar tri pomembne zadeve.

Osnutek pravilnika o finančnem poslovanju smo pripravili že na začetku leta, a obravnavo odložili, ker smo pričakovali sprejem takega dokumenta v okviru ZSSS. Ker pa pri tem ni prišlo do soglasja in se je sprejem odmaknil v neopredeljeni rok, smo primorani sprejeti svojega. Pripomb na osnutek je bilo kar nekaj, največ pa na opredelitev ustreznega delitvenega razmerja med posamezne porabnike in o problemu evidence članstva in članarine.

Drug pravilnik, ki je bil še v obliki delovnega gradiva, je namenjen opredelitvi solidarnostnih pomoči. Na osnovi razprave in predhodnih ugotovitev smo se odločili:

– da ustanovimo sklad ali ustrezno postavko v proračunu za solidarnostne pomoči;

– da podpiramo podeljevanje pomoči prek območnih organizacij na osnovi vsklajenih kriterijev in obravnav na njihovih komisijah;

– da pridobimo informacije o načinu podeljevanja pomoči in kriterijih po območjih, v okviru ZSSS pa vzpodbudimo razpravo o večji primerljivosti dodeljevanja pomoči med sindikati dejavnosti.

Glede na možne različne odločitve bo potrebno preoblikovanje in ocena izvajanja finančnega programa in že v pravilniku o finančnem poslovanju opredeliti način delitve sredstev za sklade.

Komisija je obravnavala tudi informacijo o iniciativi in pripravah za ustanovitev sindikata varnostnikov in detektivov. Kritično je bila ocenjena odločitev o oblikovanju posebnega sindikata, saj to pomeni drobitev našega, že tako maloštevilnega sindikata. Ker pa so priprave za ustanovitev sindikata varnostnikov in detektivov že v zaključni fazi, je komisija priporočila, naj ponovno preverimo to odločitev v strokovni službi in vodstvu ZSSS ter iščemo tudi kakšne nove, vsem ustrezne rešitve.

Miloš Mikolič, sekretar

Pogovor z direktorjem in predsednikom sindikata KNG v Steklarni Luminos v Slovenski Bistrici

STEKLARNA LUMINOS JE V VEČINSKI LASTI DELAVCEV IN ŽE POSLUJE V EVROPSKIH RAZMERAH

Ne glede na krize in pretrese, ki jih preživlja naše gospodarstvo, Steklarna Luminos v Slovenski Bistrici že vrsto let posluje uspešno. Do živega ji ni mogla niti tranzicija, saj po lastninskem preoblikovanju v podjetju čedalje bolje delajo in poslujejo. O tem, kako jim to uspeva, smo se pogovarjali z direktorjem Steklarne Luminos Iztokom Vrešem in predsednikom Sindikata KNG v podjetju Jožetom Bulfom. Uspešno poslovanje delavci občutijo tudi v svojih žepih, saj so plače nad ravnijo, določeno s kolektivno pogodbo dejavnosti.

"Naša steklarna s 340 zaposlenimi, pravzaprav že od nekdaj posluje v Evropi. Surovine uvažamo, veliko večino proizvodnje pa izvozimo," pravi smeje Iztok Vreš. "Evropski pogoji gospodarjenja za nas torej niso nič novega."

Steklarne Luminos ni prizadela niti vojna na Balkanu, ki je številnim podjetjem iz Podravja presekala pot na južna tržišča. "Naša steklarna je imela v drugih republikah bivše Jugoslavije dobre kupce. Vendar smo zanje že takrat z velikimi težavami zmogli vsa naročila, saj smo imeli preveč dela za kupce iz najbolj razvitih držav. Zato tudi po osamosvojitvi Slovenije nismo imeli težav, saj smo bili dodobra zasidrani na evropskem tržišču," pravi Vreš.

V Steklarni Luminos proizvajajo zlasti steklo za razsvetljavo: plafonjere, krogle, senčnike, tulpice in druge steklene proizvode za luči različnih oblik in namenov. "Naša steklarna vsak dan predela 12 ton stekla in proizvede 8000 ton izdelkov. Letno proizvedemo v Luminosu dva milijona izdelkov, ki so na domačem in tujem tržišču zelo iskani," pravi direktor.

Zanimivo je, da steklarna Luminos, v svoji panogi je med vodilnimi v tem delu Evrope, proizvaja vse izdelke na klasičen način. Pri tem uporablja stare in uveljavljene tehnološke postopke. Čeprav ima veliko sodobne tehnološke opreme, bi lahko rekli, da je podobna veliki delavnici umetne obrti. Njeni izdelki niso samo rezultat dela strojev, pač pa v veliki meri tudi ročne spretnosti njenih delavcev. To pa je tisto, kar ljudje na trgu, zlasti v razviti Evropi, znajo ceniti.

"Če smem tako reči, v naši steklarni zanalašč proizvajamo razsvetljavno steklo po klasični oziroma ročni metodi. To daje našim proizvodom posebno vrednost," opozarja Vreš.

Kdor si je imel priložnost ogledati proizvodnjo v Steklarni Luminos, zares lahko občuduje in spoštuje njene delavce. Med njimi je tudi Jože Bulf, ki skupaj s svojimi sodelavci piha razsvetljavno steklo. Fantje in možje najprej z dolgo votlo kovinsko palico sežejo v razbeljeno peč po kepico staljenega stekla. Nato s pihanjem oblikujejo različne steklene izdelke. Pri tem jim pomagajo sodelavke in sodelavci, ki njihove umetnije stiskajo v ustrezne lesene modele. Ni čudno, da so njihovi proizvodi tako cenjeni na najzahtevnejših tržiščih Evrope, saj marsikdaj mejijo na umetniške stvaritve.

Izvozna prizadevanja

"Če bi želeli, bi lahko izvozili sto odstotkov naše proizvodnje. Kljub temu pa prodamo na domačem trgu od 4 do 5 odstotkov izdelkov. Mesečno prodamo preko trgovskih organizacij v Sloveniji okoli pet tisoč izdelkov. Poleg tega imamo v Slovenski Bistrici tudi lastno trgovino, kjer naše proizvode prodajamo po tovarniški ceni."

Steklarna Luminos torej uvozi 99 odstotkov surovin, od 95 do 96 odstotkov izdelkov pa izvozi. V Podravju bi zares težko našli podjetje, ki je tako vpeto v evropsko in svetovno gospodarstvo. Pri tem si je Steklarna Luminos priborila ustrezen status na trgu, zato ni v podrejenem položaju. V tujini imajo okoli sto kupcev. Polovica the so veliki kupci, ki imajo stabilen položaj na trgu. Tako slovenjebistriška steklarna ni odvisna od posameznih kupcev, ki bi jo lahko izsiljevali.

Res pa je, da jo podobno kot vse velike izvoznike v Sloveniji pestijo drugačne težave - takšne, ki jih slovenskim izvoznikom povzroča domača ekonomska politika. "Izvozniki imamo največje težave 7 nerealnim tečajem tolarja. Najhuje nam je bilo v Markovićevih časih, ko je ta z znano formulo 1 : 7 v razmerju med takratnim dinarjem in marko skoraj pokopal vse izvozno gospodarstvo. V novih pogojih pa nam je bilo najtežje lani. Letos se je tečaj marke že nekoliko popravil, zato bo izvoznikom nekoliko lažje," pravi Iztok Vreš. "Vendarle pa ne smemo za vse tegobe kriviti samo države, saj se moramo v podjetjih hočeš nočeš prilagajati pogojem gospodarjenja. Takšna je naša usoda, ali ne?!" pravi z nasmehom direktor Steklarne Luminos.

Slovenjebistriški steklarji morajo biti pozorni tudi na to, kaj počne konkurenca. "Na področju razsvetljavnega stekla imamo močno konkurenco iz Azije in vzhodnoevropskih držav. Ponudba lestencev iz plastike, papirja in kovin je čedalje večja. Evropa je preplavljena s tovrstnimi izdelki iz Turčije, Romunije, Malezije, Poljske, Grčije in še nekaterih držav. Vendar so nam ti izdelki konkurenčni samo po ceni, nikakor pa ne po kakovosti. Po kakovosti nam konkurirajo nekateri proizvajalci iz Italije, Češke, Francije in Nemčije. Če želimo ohraniti svoj tržni delež na razvitih tržiščih, se moramo zato presneto potruditi tako pri ceni kot kvaliteti," poudarja Vreš.

Težki pogoji dela

Ker Steklarna Luminos posluje v enakih pogojih kot sorodna podjetja v razviti Evropi, morajo tudi delavci delati po evropskih normah. Poleg tega so tudi pogoji dela dokaj težki, kakor povsod v steklarstvu. Čeprav si vodstvo podjetja tudi pod vplivom sindikata prizadeva, da bi bili pogoji dela čim boljši, so delavci vendarle izpostavljeni vročini, prepihu, slabemu zraku in še čemu. Tehnološki procesi v steklarstvu pač niso človeku kdo ve kako prijazni.

Kljub temu delavci Steklarne Luminos niso slabe volje, saj so nenazadnje večinski lastniki podjetja, v katerem delajo. "Zaposleni, bivši zaposleni in upokojenci imamo 56 odstotkov delnic Steklarne Luminos. S certifikati smo zbrali 46 odstotkov delnic, preostalo pa je bil notranji odkup. Za notranji odkup smo delavci nekaj zadnjih let namenili polovico regresa ze letni dopust. Z dvajsetimi odstotki delnic razpolaga sklad Hram, po deset odstotkov pa imata pokojninski in razvojni sklad," pravi kar malce ponosno predsednik sindikata KNG Jože Bulf.

"Naše podjetje ustvari letno okoli 1,2 milijarde tolarjev celotnega prihodka, dobička pa nismo imeli lani nič," dodaja direktor Iztok Vreš. "Kadar imamo dobiček, pa ga kot pametni gospodarji investiramo v razvoj."

V Steklarni Luminos resnično proizvajajo izdelke iz razsvetljavnega stekla po klasični metodi, vendar to še ne pomeni, da ne potrebujejo moderne tehnologije. "Zavestno smo se odločili, da bomo določene faze proizvodnje, ki so najpomembnejše za kakovost in videz izdelka, izvajali z ročnim delom. Kljub temu pa veliko vlagamo v modernizacijo proizvodnje, saj želimo našim vrhunskim steklarjem čim bolj olajšati že tako in tako težko in zahtevno delo," pojasnjuje direktor steklarne. "Tako smo že investirali v najmodernejše peči, nabavili smo nove sodobne brusne stroje, uredili smo avtomatsko pralno in sušilno linijo in še bi lahko naštevali. V investicije lahko trenutno vlagamo toliko, kolikor znaša amortizacija - to pa je od 4 do 5 odstotkov celotnega prihodka. Kljub temu pa po sami naravi dela ostaja delo naših steklarjev in drugih delavcev zelo težko in zahtevno."

Mladi se ne zanimajo dovolj za delo v steklarnah

Kdor je obiskal Steklarno Luminos, se nehote vpraša, zakaj se ta tovarna še ne razširi, saj vlada na evropskem trgu za njene proizvode veliko povpraševanje. "To ni mogoče," odgovarja direktor Vreš. "Podjetje nima dovolj prostorskih možnosti za širitev, na drugi strani pa so problem tudi kadri. Naše podjetje sicer na Steklarski šoli v Rogaški Slatini štipendira mlade za ta izjemno zahteven poklic, vendar je zanimanje mladih za šolanje manjše od naših potreb. Zato smo bili v naši steklarni prisiljeni sami organizirati tako imenovano učno brigado, kjer mlade usposabljamo za delo v našem podjetju. Kdor se želi ključiti v naš proces usposabljanja, ta traja okoli šest mesecev, mora imeti končano najmanj osemletko. Če ne bi sami skrbeli za usposabljanje delavcev, bi nam kaj hitro zmanjkalo kadra. Naj kot zanimivost povem še to: čim dalj časa proizvajamo določen proizvod, tem boljšo storilnost in kakovost dosegamo. Če denimo neki proizvod naši delavci "pihajo" teden dni, je njihova storilnost ob koncu tedna veliko večja kot na začetku. V steklarstvu se morajo delavci pravzaprav nenehno usposabljati - za proizvodnjo vsakega proizvoda posebej."

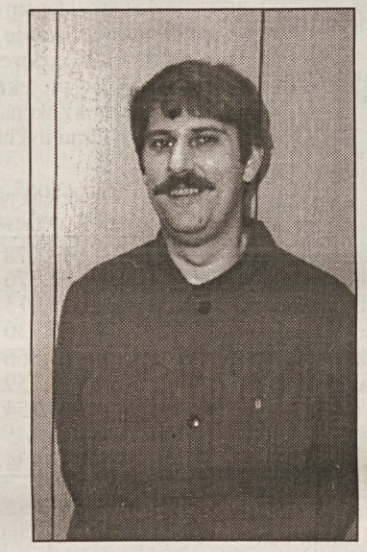

Jože Bulf: Delavci razpolagamo s 56 odstotki delnic, želimo pa si jih imeti 60 odstotkov.

Morda je ravno v tem vzrok, da v pravih steklarnah čas teče počasi. Čim bolj je stabilna proizvodnja, tem boljši so poslovni rezultati.

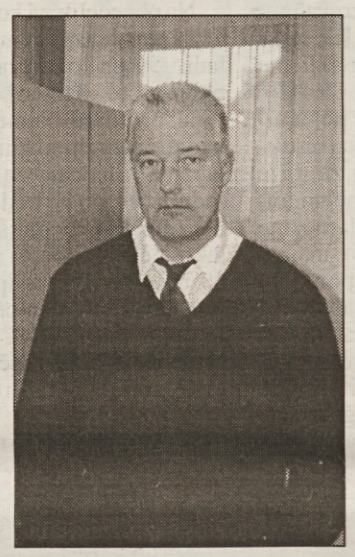

Iztok Vreš: devetindevetdeset odstotkov surovin uvozimo, 96 odstotkov celotne proizvodnje pa izvozimo na najbolj zahtevna tuja tržišča.

Kdo pa skrbi za dizajn, ki je v tej gospodarski veji danes morda še najbolj pomemben? "Veste, v naši steklarni, ki ima dolgo tradicijo in usposobljene delavce, znamo narediti praktično vse," pravi smeje Iztok Vreš. Zato prihajajo v steklarno kupci že z načrti in zelo konkretnimi naročili. "Tudi sami veliko pozornosti posvečamo dizajnu. Ravno v zadnjem času nam pri tem pomagata profesor Peter Ogrin iz Ljubljane in Ljubica Kočica iz Zagreba."

Plače ugodnejše kot v kolektivni pogodbi

Kako pa so za svoj trud nagrajeni delavci? "Plače v naši steklarni so nad kolektivno pogodbo," pravi predsednik Sindikata KNG v podjetju Jože Bulf. Povprečna plača v Steklarni Luminos je bila v prvih devetih mesecih 119.122 tolarjev bruto in 78.728 neto. Večina delavcev je razvrščenih v četrti in peti tarifni razred, vendar pa jih ima veliko priznano samo notranjo kvalifikacijo, sicer bi bili razvrščeni za plačilni razred ali dva nižje.

"Regres za letni dopust smo dobili v celoti in v enkratnem znesku, vendar smo ga delavci polovico namenili za notranji odkup podjetja. Toplo malico imamo zagotovljeno v podjetju, prav tako nam podjetje izplačuje tudi 70 odstotkov stroškov prevoza na delo in z dela, kar je 10 odstotkov nad panožno kolektivno pogodbo," pojasnjuje Bulf. "Imamo tudi blagajno vzajemne pomoči, ki sodelavcem pomaga v stiski. Poleg tega organiziramo izlete in podjetje delavcem, ki se znajdejo v stiski, solidarnostno pomaga."

Stekarna Luminos ima za svoje delavce tudi počitniške objekte, v Hrvaškem primorju in Čateških toplicah.

"Poleg tega ima naše podjetje tudi nekakšen socialni čut za okolje, v katerem živimo in delamo," poudarjata direktor Vreš in sindikalni predsednik Bulf. "Ravno pred dnevi smo prispevali za nakup gasilskega avtomobila v kraju. Tudi sicer velikokrat sodelujemo v različnih človekoljubnih in krajevnih akcijah."

Izvozniki se zavzemajo za realni tečaj tolarja

Kaj pa bi vodilni v Steklarni Luminos spremenili v ekonomski politiki naša države, da bi spodbudili izvozna prizadevanja gospodarstva? "V prvi vrsti bi morali pri nas znižati obremenitve na plače. V našem podjetju gre 55 odstotkov celotnega prihodka za plače ter davke in prispevke na plače. Poleg tega bi morali vzpostaviti realnejši tečaj tolarja," meni direktor Vreš.

V Steklarni Luminos delavci uspešno sodelujejo tudi pri soupravljanju. "Sindikat je dal pobudo za ustanovitev sveta delavcev, ki sedaj uspešno dela. V našem podjetju soupravljanje delavcev živi že tudi v praksi in ne samo na papirju," je ob koncu našega razgovora poudaril predsednik Sindikata KNG Jože Bulf.

T. K.

Družba Lesna dobro kljubuje tržnim razmeram

NAJHUJŠE BREME SO DOLGOVI

Pred kratkim so v Tovarni ivernih plošč Otiški Vrh pognali največjo naložbo družbe Lesna iz Slovenj gradca v zadnjih letih. V tako imenovani sekirostroj, napravo, ki predeluje lesne ostanke v surovino za izdelavo iveric, so vložili 225 milijonov tolarjev. Naša sodelavka Petra Lesjak nam je sporočila, da je ta stroj velika pridobitev ne le za tovarno ivernih plošč, ampak tudi za varovanje okolja. Ta proizvodnja je bila namreč zelo hrupna in moteča za okoliške prebivalce. Direktor Tipa Bojan Ogorevc ji je povedal, da so meritve hrupa pokazale, da je ta zdaj v dopustnih okvirih. Dodal pa je še, da bo novi stroj za izdelavo lesnih iveri precej pripomogel k znižanju stroškov proizvodnje, saj bo ne le manj vzdrževanja opreme, pač pa bodo v iveri lahko predelali tudi vso odpadno lesno maso in tako poskrbeli za njeno reciklažo. Sekirostroj bo lahko predelal več kot sto tisoč kubičnih metrov lesnih ostankov, dvajset odstotkov več, kot so je predelovali doslej.

Lesna d. o. o. iz Slovenj gradca je zdaj v lasti Slovenske razvojne družbe. Ta je tudi zagotovila posojilo za to naložbo na Otiškem Vrhu, tretjino sredstev pa je prispevala Lesna. Tovarna ivernih plošč je po besedah Branka Majdiča, direktorja Lesne, tudi najdlje pri sanaciji, saj je pri njej že mogoče govoriti o razvojni, in ne več le o finančni sanaciji. Letos je bila tovarna Tip na Otiškem Vrhu deležna dveh tretjin od treh milijonov mark naložbenih sredstev Lesne. Ta namerava v prihodnjem letu vložiti 7 milijonov mark v razvoj in povečanje kakovosti končnega izdelka.

Pred desetimi leti je bil takratni holding Lesna na višku moči. Njegov delež v proizvodnji slovenske pohištvene industrije je bil 30-odstoten. Ker je bila družba pretežno odvisna od nekdanjega jugoslovanskega trga, sta jo razpad Jugoslavije in zmanjšanje stanovanjske gradnje prizadela bolj kot druga tovrstna podjetja. Položaj je bil skorajda brezizhoden, zato se je vodstvo odločilo poiskati zavetje v skladu za razvoj. Sanacijski ciklus, ki se je v Lesni začel z vstopom tega nekdanjega lesnopredelovalnega velikana v sklad za razvoj leta 1993, naj bi se zaključil s koncem lastninjenja podjetja v tem mesecu. Po projektu lastninjenja bodo 41-odstotni delež družbe imeli notranji lastniki, enakega Slovenska razvojna družba, pokojninski sklad pa 18-odstotnega.

Družba se bo morala rešiti posojil, za katere zdaj plačuje visoke obresti in ki so bila med glavnimi botri njene lanske izgube. Ta nekaj je bila res nižja, kot v povprečju v panogi, so pa za poplačilo dolgov v Lesni porabili nekaj večji delež prihodka kot panoga v povprečju. Velika zadolženost je lani povzročila velike likvidnostne težave. Svoj delež k težavam je prispevala še recesija v Nemčiji, kamor je družba Lesna izvažala 30 odstotkov svojih izdelkov ali dve tretjini vsega izvoza. Težave v Nemčiji se niso polegle niti v prvi polovici tega leta. Najbolj sta bili prizadeti tovarna vratnih podbojev v Pamečah in tovarna vratnih kril v Prevaljah, ki sta lani na nemškem trgu prodali 30 odstotkov manj izdelkov kot leto prej. Položaj je deloma olajšala povečana prodaja na nekdanji jugoslovanski trg.

Branko Majdič: Lesna je bila še pred desetimi leti velikan slovenske pohištvene industrije, razpad Jugoslavije pa jo je prizadel huje kot druge tovarne pohištva. Preusmeritev na zahodnoevropske trge je uspela, vendar so pogoji poslovanja, tudi zaradi domačih gospodarskih razmer, zelo težki.

Družba Lesna se pobira po hudem padcu po razpadu Jugoslavije, vendar je od nekdanjih bleščečih rezultatov še daleč, saj si mora izboriti prostor na mnogo zahtevnejšem trgu, kot je bil nekdanji jugoslovanski.

»Lesna ima možnosti za razvoj in dobro poslovanje, vendar bomo morali svojo poslovno strategijo bolj prilagoditi tržnim razmeram, se okrepiti s strokovnjaki za razvoj trženja in vodenja ter temu prilagoditi tudi svojo organiziranost,« nam je ob koncu pogovora dejal direktor družbe Lesna Branko Majdič.

S. J.

Srebrni jubilej družbe IMP Črpalke

VSE IZDELKE SMO RAZVILI SAMI

Družba IMP Črpalke iz Ljubljane praznuje letos petdeseto obletnico obstoja. To bodo te dni proslavili v znamenju dveh pomembnih pridobitev, standarda ISO 9001 in osvojitve novega pomembnega izdelka, črpalke za ogrevalne in hladilne sisteme avtobusov, ki je novost v svetu. Zelo ponosni pa so tudi na najnovejši "rod" črpalk z elektronsko regulacijo, ki so tudi plod samo njihovega znanja. IMP Črpalke so od leta 1990 delniška družba, zdaj s 111 zaposlenimi. Z razpadom Jugoslavije se je podjetje znašlo v velikih težavah, saj je prodajalo skoraj samo na področju nekdanje Jugoslavije. Danes izvažajo preko 50 odstotkov izdelkov na nemški trg, na vse preostale, vključno z vzhodnoevropskimi, pa še desetino. Letos bodo izvozili za več kot tri milijone mark, v prihodnjem pa za 6,5 do 7 milijonov mark samo na nemški trg. Vse večje so tudi možnosti za prodajo na trge bivše Jugoslavije, saj je v nekdanji Jugoslaviji po besedah Josipa Kolariča, direktorja družbe IMP Črpalke, okoli 90 odstotkov toplotnih postaj opremljenih z njihovimi črpalkami.

V družbi IMP Črpalke so ponosni na to, da so vse izdelke, ki so jih doslej izdelali, razvili sami, brez tujih licenc. Tudi najnovejši, črpalke za sisteme ogrevanja in hlajenja na avtobusih, je plod izključno njihovega znanja, in je tudi svetovna novost.

Rezultati poslovanja trenutno niso najboljši. Vzrokov je več: partnerji so dolžni okoli 1,5 milijona mark, medtem ko družba IMP Črpalke ni dolžna nikomur. V Sloveniji pa je največja težava pri plačilih kompenzacija plačil. Za svoje izdelke dobi družba pri velikih trgovskih hišah namesto denarja reprodukcijski material in surovine... Družba kajpak občuti tudi isti primež, ki tišči za vrat vso kovinskopredelovalno industrijo v Sloveniji: izjemen je pritisk na cene končnih izdelkov, ki morajo biti vsaj za deset odstotkov nižje od konkurence. Hkrati na podjetja pritiskajo domača tečajna politika, politika obrestnih mer, carinska politika, plačna nedisciplina, visoki prispevki na plače...

»Dodajmo še objektivno slabšo organizacijo podjetja od podjetij v razvitih državah, pa postane jasno, da moramo naše slabosti prikriti z nižjo ceno izdelka, kot jo lahko postavijo največje firme. To se na koncu pozna tudi pri plačah,« meni direktor Kolarič.

Kakšni so poslovni načrti za v prihodnje? V prihodnjem letu načrtujejo od 9,5 do 10 milijonov mark prometa, dve tretjini te vsote pa naj bi zaslužili na nemškem trgu. Na Hrvaško bodo prodali za 900.000 mark izdelkov in rezervnih delov. Odpira se trg v Tuzli preko konsignacijskega skladišča, in tu računajo na iztržek pol milijona mark. V ZRJ pa za zdaj, ko zavarovanja plačil ni, prodajajo le ob sprotnem plačilu. Italijanski trg je zahtevnejši, ker se zaradi cen skoraj ne da konkurirati. Zanj izdelujejo sestavne dele in specialna orodja za črpalke ter izvažajo nekaj črpalk za centralno ogrevanje - za mrzlo vodo.

»Za nas so najbolj zanimive balkanske države, nastale iz bivše Jugoslavije,« je o poslovni usmeritvi v prihodnje razglabljal direktor Josip Kolarič. »V vsaj 85 odstotkih toplotnih postaj, zgrajenih v nekdanji Jugoslaviji, so vgrajene naše črpalke. Poleg tega poznamo trge, navade, jezik, in tu se bomo borili za trg. Je pa plačilo nezanesljivo. Poudariti pa moram, da je trenutno nemški trg naš rešitelj. Če ga ne bi imeli, ne bi mogli zbrati denarja niti za plače. Posli v Sloveniji slonijo na kompenzacijah, ki so rakasta rana tega sistema. Nemški partnerji nam redno plačujejo in hrvaški tudi.«

Kljub slavnostni priložnosti si direktor IMP Črpalke ni mogel kaj, da ne bi spregovoril še o eni težavi. Podjetje kljub tolikšnemu številu nezaposlenih in kljub temu, da je veliko kovinskopredelovalnih podjetij propadlo, ne more dobiti niti delavcev, niti strokovnjakov.

»V prihodnjem letu nameravamo nanovo zaposliti okoli deset ljudi. Me pa glede na letošnje izkušnje skrbi, ali jih bomo sploh lahko dobili,« je dejal Kolarič. »Na letošnje razpise za dva inženirja in štiri strugarje, ki obvladujejo CNC tehnologijo, se nam ni oglasil nihče, čeprav smo jih večkrat ponavljali. Razumel bi, da ljudem morda ne bi bil všeč zaslužek, ki je na ravni kolektivne pogodbe. Vendar se sploh nihče ni pozanimal. Razmišljam, ali bom moral zaprositi za dovoljenje, da poiščem ustrezne delavce in strokovnjake v sosednjih državah, na Hrvaškem ali Madžarskem!«

N. L.

Mednarodna konferenca o lastništvu zaposlenih in uspešnosti podjetij

USTAVITE PROIZVODNJO, ŽELIM DATI INFORMACIJE

David Erdal je priznan britanski poznavalec lastništva zaposlenih, saj je med drugim njegova družina neko svoje podjetje že pred leti sklenila prepustiti v last zaposlenim delavcem. Bil je tudi svetovalec več slovenskim podjetjem glede lastništva zaposlenih. Ko smo ga pred dvema letoma intervjujali za naš časnik, je za zaključek pogovora dejal: »Z načinom lastninjenja ste imeli veliko srečo, da je odstotek notranjih lastnikov v podjetjih tako visok, kot v klasičnih kapitalističnih deželah lahko samo sanjamo. Ohranite ga, če le morete, saj lahko precej pripomore k boljšim poslovnim rezultatom.« Na nedavni mednarodni konferenci o lastništvu zaposlenih na Bledu pa je razlagal, kako podjetje z notranjimi lastniki narediti uspešno.

»Ko imajo vsi, ki delajo v podjetju, njegove delnice, imajo tudi skupen cilj: uspešnost poslovanja. Široko zastavljeno lastništvo zaposlenih ustvarja skupen materialni interes med zaposlenimi, tudi menedžerji, in je lahko osnova boljšega poslovanja. Toda boljši rezultati ne pridejo avtomatično. Da bi prišlo do izboljšav, morajo menedžerji dobro voditi, drugi zaposleni pa na to kooperativno odgovarjati,« je začel David Erdal, potem pa nadaljeval z nekaterih značilnostmi delničarstva zaposlenih, od katerih je odvisen njegov prispevek k uspešnosti podjetja. Te so obseg individualnega deleža notranjega lastništva, način oblikovanja notranjih lastnikov (iz plač zaposleni ne morejo prihraniti dovolj za nakup delnic podjetja), trajanje lastništva zaposlenih in velikost njegovega kapitala glede na ves kapital podjetja, organiziranje notranjega trga delnic in cena delnic na njem. Pomemben vpliv na uspešnost podjetja z notranjimi lastniki pa ima tudi menedžment s svojim odnosom do te značilnosti. Če je ta participativen, pripravljen deliti pravico do odločanja o poslovanju v podjetju z zaposlenimi, in ima za cilj visoko uspešnost podjetja, vključno z jasnim in vidnim zavzemanjem za koristi zaposlenih, je skupaj z visokim deležem kapitala v lasti zaposlenih in visokim odstotkom zaposlenih med lastniki zagotovilo večje uspešnosti kot katerikoli drug sistem.

Težko je določiti, kako velik naj bo lastniški delež posameznega notranjega lastnika, meni Erdal. Toda manjši od enomesečnega zaslužka za lastnika ne bo imel velikega pomena in ne po povzročil bistvenih sprememb odnosa zaposlenih do podjetja. Vrednost enoletnega zaslužka bi pa imela povsem drugačen pomen. Zaposleni lastnik tolikšnega deleža podjetja bo začel razmišljati, kaj lahko sam naredi za izboljšanje poslovih rezultatov. Zelo veliki deleži lastništva pa lahko prej zbudijo željo po prodaji podjetja, kot pa spodbudijo zaposlene k skrbi za dolgotrajno uspešnost podjetja.

Kako naj zaposleni pridobijo delež v podjetju ali denimo, za naše razmere, večji delež od "certifikatnega"? Delničarstvo mora biti vsaj delno financirano od podjetja z raznimi oblikami soudeležbe pri dobičku. Pomembno je tudi, da zaposleni delnice določen čas obdržijo in da jih prodajajo, če se za to odločijo, najprej na notranjem trgu delnic. Če zaposleni delnice obdržijo (prisilno ali prostovoljno) nekaj let, počasi ugotovijo, da njihov kupček kapitala raste in da je povečanje uspešnosti podjetja v njihovo korist.

Zaradi motivacijskega učinka je treba raven delničarstva zaposlenih vzdrževati na visoki ravni, kajti občutek, da je "podjetje naše", se lahko izgubi, če skupni delež delnic notranjih lastnikov pade pod določeno raven. Visoka udeležba zaposlenih pri lastništvu podjetja je dobra tudi zaradi tega, ker je pozornost menedžerjev praviloma obrnjena k lastnikom in ne k zaposlenim.

»Svetujem, da podjetja poiščejo način, kako obdržati vsaj 30-odstotni lastniški delež zaposlenih,« pravi David Erdal. »Najboljši način, kar jih poznam, je delitev dobička. V podjetjih, ki nimajo svojih delnic na borzi, je zelo pomembno ustvariti notranji delniški trg. Delnice ljudem več pomenijo, če vedo, da jih bodo v prihodnosti lahko prodali. Toda če je notranji trg organiziran in če na njem naenkrat ni velikega odstotka delnic naprodaj, podjetje zaradi tega ne pride v težave. Težave bi nastale, kjer imajo zaposleni v lasti veliko večino delnic podjetja in bi bil vsako leto odstotek zaposlenih, ki bi jih hoteli prodati, večji od desetine notranjih lastnikov. Zaradi tega mnoga podjetja oblikujejo tako imenovane truste, v katerih hranijo del delnic zaposlenih, in z njimi ne trgujejo. Zato se podjetja gotovinsko ne izčrpavajo. Cena delnic na notranjem trgu naj bo poštena, določi pa naj jo neodvisni cenilec. Če oblikovanje cene delnic na notranjem trgu prepustite ponudbi in povpraševanju, se ga bodo kmalu polastili menedžerji, ki imajo najboljše informacije in najbolje vedo, kdaj kupovati oziroma prodajati.«

Enako pomemben za pozitiven vpliv notranjega lastništva na poslovne rezultate podjetij je odnos menedžmenta do notranjega lastništva. David Erdal pravi, da ima dobro vodenje podjetij tehnično in človeško plat. Na tehnični strani je pomembno, da vodstva podjetij izberejo pravilne strateške odločitve. To pa zahteva velika vlaganja v znanje, v človeški dejavnik poslovanja. Navidezno vse to nima veliko zveze z lastništvom zaposlenih, toda delnice so vredne edino, če se s poslovanjem ustvarja kapitalska vrednost. Za to pa so menedžerske sposobnosti, strateško odločanje in njihovo uresničevanje ključnega pomena.

Menedžerji se odločajo za dva načina vodenja podjetij. Lahko se čutijo sami sposobne odločati o vsem, pri čemer zaposlenim samo povedo, kaj naj delajo. Tak pristop naredi iz zaposlenih pasivne ljudi. Lahko pa menedžerji zaposlene pritegnejo k odločanju, k iskanju pravih poslovnih potez in jih spodbujajo k uveljavljanju lastnih zamisli. Taki menedžerji imajo zaposlene za inteligentne in aktivne ljudi. Nasplošno ga imenujejo participativni menedžment.

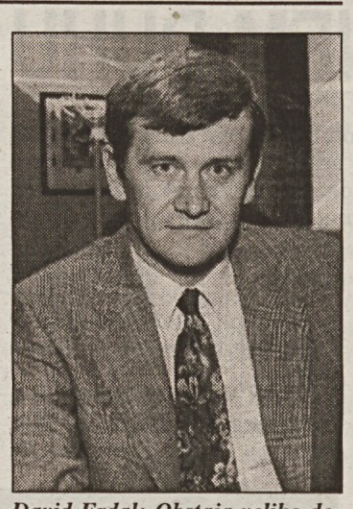

David Erdal: Obstaja veliko dokazov iz različnih dejavnosti po vsem svetu, da je participativni menedžment uspešen in da je v kombinaciji z lastništvom zaposlenih boljši od vseh drugih možnosti vodenja podjetij.

»Oba menedžerska pristopa sta lahko uspešna. Obstaja pa posebej v ZDA veliko podatkov, da kombinacija široko zastavljenega lastništva zaposlenih in participativnega menedžmenta prispeva k boljšim rezultatom od katerega koli drugega pristopa. To je lahko razumeti. Če imam kot zaposleni toliko delnic svojega podjetja, da čutim, da je moja udeležba v podjetju pomembna, menedžerji pa me hkrati obravnavajo kot idiota, mi ne povedo, kaj se dogaja, ne poslušajo mojih zamisli, me ne vključujejo v izboljševanje delovnih postopkov, ne pričakujte, da bom navdušeno pomagal pri uspešnem poslovanju podjetja.«

Kaj delajo participativni menedžerji? Dajejo več informacij, poslušajo več in omogočajo vsem več sodelovanja pri ustvarjanju rezultatov.

V praksi vse to seveda ni tako enostavno. Osnova takega načina vodenja podjetja je komunikacija, redno dajanje informacij o uspešnosti podjetja, o poslovnih načrtih, o ljudeh v podjetju, o konkurentih, trgih, o gospodarstvu itd. Po izkušnjah sodeč imajo zaposleni raje hitre sestanke z ustno informacijo in z možnostjo sprotnega spraševanja, kot pisno gradivo. Osnovni princip je, da mora biti vse povedano o vsem več kot enkrat, razen v primeru zelo tehtnega in razumljivega razloga. To je nasprotje starega sistema, ko so ljudem povedali samo to, kar so morali nujno vedeti. Informativni sestanki naj bodo med delovnim časom, čeprav se zaradi tega proizvodnja ustavi. Če menedžer zaustavi proizvodnjo, da bi delavcem dal informacije o podjetju, je to dokaz, da je dajanje podatkov delavcem zanj zelo pomembno.

»Ena osnovnih lastnosti uspešnih participativnih menedžerjev je, da si zelo prizadevajo delati za dobro ljudi, katere vodijo, in ne samo v korist poslovanja. Občutek, da se menedžer dejansko zavzema za dobro zaposlenih, je vitalnega pomena za uspešnost participativnega menedžmenta.«

N. L.

Pohitimo s kondicijskimi pripravami na (alpsko) smučarijo

ČE JE KLAVIR RAZGLAŠEN...

Ste že kdaj pomislili, kaj vse čaka vaše »truplo«, ko ga boste v obleki alpskega smučarja z vlečnico pripeljali vrh strmine in ga v razmeroma težki opremi (ki za mišice kajpak pomeni dodatno obremenitev!) spustili prek grbin in vdolbin navzdol v dolino? V vse večji hitrosti bo moralo spreminjati smer drsenja in v boju za ravnotežje vztrajati minuto, dve, tri (kako dolge so te minute!); frekvenca pulza se mu bo povzpela na 140 do 190 srčnih utripov na minuto, vedno znova ponavljajoče se stresne situacije pa mu bodo tako motile ritmiko dihanja, da bo, revež, na cilju lovil sapo le še »na škrge«!

Kdor je na to pomislil, ko je prvič zadišalo po snegu, naj tole »poglavje« preskoči; namenjeno bo predvsem tistim, ki bi »srčno radi« uglašeno vijugali, pri vsej tej gorečnosti pa »pozabili« na prvi (pred)pogoj za to – kultiviranje svojega gibalnega aparata. »Če je klavir razglašen, ne moremo pričakovati dobrega koncerta. Če človeško telo ni skladno razvito – če so nekatere mišice ohlapne, nekatere pa zaradi enostranske obremenitve zatrdele –, ne moremo pričakovati harmonije v gibanju; ta pa je pri smučanju zelo pomembna,« je zapisal prof. Drago Ulaga, ki je tudi prepričan, da je smučanje za izkušene krmarje pravzaprav ritmika na snegu.

V RITMU ALPSKE POSKOČNICE – Poskoki naprej, nazaj, vstran itd. utrjujejo mišice nog, še zlasti, če jih ponavljamo toliko časa, kolikor traja vijuganje po zasneženi strmini. Če bi radi takole uživali na snegu, nikar ne pozabite na vse te (pred)pogoje...

Utrjujmo se spotoma!

Samo s kondicijo (ki si jo bomo pridobivali ali utrjevali vsaj z živahno hojo, če že ne s »tekom za zdravje« – joggingom) pa do te harmonije ne bomo prišli. Pomagati si bomo morali z gimnastiko.

Smučarjem je potrebna vsestranska mišična moč, posebno odrivna, amortizacijska in statična. Zato je treba okrepiti noge, navaditi roke na opiranje in odrivanje ter razgibati sklepe, hkrati s tem pa usposobiti notranje organe za povečano oskrbo organizma s kisikom. Nekateri se zato že lep čas izogibajo dvigal in si krepijo mišice nog z vzpenjanjem po stopnicah; po krajših opravkih se odpravljajo peš, urico prostega časa v naravi pa preživljajo na gozdnih stezah, kjer se utrjujejo predvsem s hojo v breg in živahnim preskakovanjem nizkih ovir. Ja, za take bi lahko mirno trdili, da se na novo smučarsko sezono pripravljajo kar spotoma, mimogrede...

Variacije v smučarski preži

Taki rekreativci, ki jih na smučiščih po navadi najbolj občudujemo, pa v teh dneh načrtno vadijo tudi doma in v telovadnicah. Ne mine dan, da ne bi napravili vsaj nekaj počepov. Če jih delajo po smučarsko (stopala vzporedno, kolena naprej), tem bolje! Še več pa zaležejo variacije (spremembe) v smučarski preži: zibi v visoki in nizki drži, poskoki na mestu, naprej, nazaj, vstran itd. Tisti, ki se z rekreacijo ukvarjajo redno, delajo take vaje tudi z obremenitvijo in jih ponavljajo tako dolgo, kolikor traja vijuganje po zasneženi strmini.

Zelo učinkovita gibalna vaja za pridobivanje vsestranske mišične moči nog je skakanje prek tanjšega hloda (vrvi, deske, nižje klopi ipd.) na tleh. To preskakovanje naj traja minuto ali dve, po krajšem oddihu pa ga je treba ponavljati. Ponavljanje lažjih skakalnih nalog razvija tako imenovano repetitno mišično moč, ki je potrebna za vzdržljivost na daljših vožnjah po strmini.

Kajpada je treba misliti še na to, da si z gimnastičnimi vajami povečamo gibljivost v sklepih. Vaje za gibljivost v gležnjih, kolenih in kolkih so potrebne zlasti starejšim, ki so že malce otrdeli...

Palice v roke!

Za krepitev rok in ramenskega obroča strokovnjaki priporočajo sklece, pri katerih je del teže na kolenih. Gre za lažjo izvedbo, kajti mišice rok je treba usposobiti za tisoče opornih in odrivnih gibov s palicami.

Sploh najbolj učinkovita vadba za utrjevanje ramenskega obroča pa je vadba s smučarskimi palicami v rokah. Pri hoji navkreber si pomagamo z odrivanjem, pri hoji navzdol pa s prestrezanjem dela teže na roke. S palicami v rokah lahko delamo tudi razne terenske skoke, kar je koristno tako za moč kot za spretnost.

Gimnastično pripravljalno vadbo v zaprtih prostorih (doma ali v telovadnici) dopolnjujmo z aktivnostmi v naravi. Ko čakate na prvi (ali naslednji) sneg, si obujte težke čevlje in se podajte s smučarskimi palicami v rokah na gozdne steze! Tam lahko sčasoma tudi preskusite, koliko veljate; če boste opravili, denimo, 80 do 120 preskokov čez hlod, bo to že znamenje dobre kondicije...

Kaj pa igre z žogo?

Strokovnjaki zatrjujejo, da so med pripravami na smučarijo kar nepogrešljive, saj razvijajo splošno spretnost in okretnost, hitro zaznavanje, bliskovito reagiranje, ustvarjalno reševanje gibalnih nalog in podobno.

Skratka, priprave na smučarijo niso ne (pre)naporne ne (pre)dolgočasne, zato se velja potruditi. Pa ne le zavoljo blestečega nastopa pred prijatelji, temveč tudi zaradi vaše lastne varnosti. V Münchnu so ugotovili, da je bilo v minuli sezoni med 100 poškodovanimi smučarji 90 takih, ki so bili brez dobre kondicije! Še pedantnejši Švicarji pa so izračunali, da znaša izuba časa po smučarski poškodbi povprečno 34,8 delovnega dne; pri povprečno 70.000 nezgodah na leto se je skupna materialna škoda povzpela že na dobre pol milijarde frankov!

Ker mi nismo ne Švicarji ne Nemci, pač pa bolj ali manj »gorenjci«, se na koncu vprašajmo: Ali se nam bo za tiste tri ali štiri vožnje splačalo odšteti skoraj 3.500 tolarjev za dnevno karto? Odgovor je soglasen: Ne!

Zatorej – storite nekaj zase, da boste lahko v beli opojnosti resnično uživali...

Nik Jan

Foto: N. J.

Brez muje se še čevelj ne obuje

Ko je naš »klavir« uglašen, moramo misliti še na posebne smotre smučarske pripravljalne vadbe. Pri tem upoštevajmo različnost obremenitve pri tekih, ki trajajo pol ure, tri četrt ali dlje, prav tako pri krmarjenju ob žičnicah, ko traja posamezna vožnja samo nekaj minut, pa pri skokih (če že skačete), ko ste v zraku samo nekaj sekund. Povsem razumljivo: pri načrtni vadbi moramo upoštevati tako trajanje kot tudi intenzivnost.

Tekači naj živahno hodijo in tečejo po valovitih gozdnih poteh. Predvsem gre za aerobno vadbo, s katero usposabljajo srce, ožilje in dihala za optimalno oskrbo mišic s kisikom in hrano. Tekači vadijo vztrajno in kontinuirano; njihov trening traja uro ali dve, pa tudi več.

Alpski smučarji vadijo s presledki; usposobiti se morajo za velike napore, ki trajajo samo nekaj minut in se po kratkih premorih ponavljajo.

Pri skakalcih so obremenitve na skakalnici še krajše, vendar bi ravnali napačno, če bi namenjali pozornost samo izboljšanju skočne moči.

Skratka: **vsi smučarji**, ne glede na to, ali tekmujejo ali ne, morajo imeti dobro kondicijo; vsi se morajo utrjevati vsaj z živahno hojo, če že ne z joggingom. Za vse pa je tudi priporočljivo, da se pripravljajo z gimnastiko.

N. J.

Manjka le še sneg

Prvi smučarski sejmi, znanilci nove sezone, so že mimo, osrednjega z naslovom Šport in rekreacija pa bodo v torek, 25. t. m., odprli na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Sejem Šport in rekreacija je iz nekdanjega Ski expa z leti prerasel v največji športni sejem na Slovenskem; letos se bo razprostiral že na rekordnih 7.000 kvadratnih metrih neto razstavnih površin! Blizu 280 razstavljalcev iz domovine in tujine bo poleg rekvizitov za zimske športe (smučanje, bordanje, tek itd.) »na ogled postavilo« še opremo za druge »prostočasne« aktivnosti (fitness, pohodništvo, dvoranski športi itd.), prvič pa tudi profesionalne naprave za servisiranje športne opreme. Kot po navadi bodo »zraven« tudi predstavniki turističnega gospodarstva, ki bodo – s sejemskim popustom kajpak – prodajali svoje aranžmaje in karte. V tem okviru bosta z roko v roki »nastopila« še Turistična zveza Slovenije in Olimpijski komite Slovenije: v okviru »leta športa v turizmu«, ki bo prihodnje leto, bosta predstavila akcije pod skupnim geslom »Slovenija – dežela aktivnega oddiha«.

Pestro bo kajpak tudi obsejemsko dogajanje. Letos bodo postavljeni kar trije odri, namenjeni posebnim predstavitvam: v hali A bosta svoje najuspešnejše športnike predstavljala Elan in Alpina, v hali A2 bodo modne revije Sport extreme, v hali B2 pa bo dogajanje poživljala Snowboarding zveza Slovenije.

Sejem Šport in rekreacija, ki bo od 25. do 30. t. m., bo vse dni odprt od 10. do 20. ure; najmlajši si ga bodo lahko ogledali zastonj, za vse druge pa so vstopnice po enotni ceni 500 tolarjev. Pa še to: Slovenske železnice omogočajo med sejmom nakup povratne vozovnice po 40 oz. 50 odstotkov nižji ceni.

N. J.

Foto: N. J.

PREDSTAVITEV PRED OTVORITVIJO – Slovenski alpinci so bili včasih redni in privlačni gostje sejma Ski Expo, že nekaj zadnjih let pa jim »sodelovanje« preprečuje koledar tekem za svetovni pokal. Tako bo tudi letos: na predvečer otvoritve (20. t. m.) jih v Park Cityju (ZDA) že čakajo prvi »pravi« štarti tekmovalne sezone 1997/98...

Seveda si pravega smučarskega sejma ni več mogoče niti zamisliti brez »komisijske prodaje« rabljene opreme: za to bo v kleti hale B2 tudi letos poskrbel Smučarski klub Snežinka!

Zaključek sindikalne balinarske lige Zasavja

V BORBENEM DUHU

V Trbovljah že četrto leto poteka rekreacijska balinarska liga, ki jo vodi izvršni odbor v sestavi: Franci Kotnik, Rudi Tomše, Stane Klančišar, Lado Potokar, Alojz Vrbnik, Jože Mešiček in Boris Kuder. V prvi ligi nastopa 10 ekip, v drugi ligi pa šest.

Vsaka ekipa šteje štiri tekmovalce in dve rezervi, kar dokazuje, da je to ena izmed najmnožičnejših lig tekmovanj pod pokroviteljstvom sindikata na Slovenskem. Tekmovanje poteka v dveh delih: spomladanskem – od 15. aprila do 1. julija in jesenskem – od 15. avgusta do konca oktobra.

Tudi letošnji dvoboji med posameznimi ekipami so pokazali visoko kakovost in izenačenost med ekipami. Temovalni in borbeni duh pri posameznikih pa je tako izrazit, da že prihaja do konfliktov, kar bo potrebno v novi sezoni v pravilih spremeniti, saj ni vse v točkah, temveč v druženju tekmovalcev.

Po končanih nastopih vseh ekip so na zaključni slovesnosti podelili priznanje najboljšemu bližaču in tolkaču v ligi. Ti priznanji sta letos osvojila **bližač Milan Ocvirk** in **tolkač Soni Vereš.** Pred vsemi nastopajočimi na zaključni slovesnosti so pripravili tudi tekmo med ekipama, ki sta ju izbrala izvršni odbor in vodji ekip. Zmago so si priborili tekmovalci ekipe izvršilnega odbora. Veliko zanimanje je bilo tudi za ekshibicijski nastop zbijanja v krog. Od 40 nastopajočih je bil najboljši **Stane Klančišar**, v tekmovanju bližanja v krog pa **Rudi Tomše**.

KONČNI VRSTNI RED – prva liga: 1. Brin tim I. 23 točk, 2. S.D.A. Hohkraut 20, 3. Cementarna 19; **druga liga:** 1. Prototip Cenc 16, 2. Prapreče 14 točk, 3. TET II 13.

Iz prve lige izpadeta ekipi Gasilci Klek in Svoboda Doberna, v prvoligo pa sta napredovali ekipi Prototip Cenc in Prapreče.

Najboljšim ekipam je pokale za dosežene rezultate podelila **Tjaša Logar** v imenu pokrovitelja Območne organizacije ZSSS Zasavje.

V zadovoljstvo vseh nastopajočih sta zaključno srečanje organizirala zakonca **Marinka in Boris Kuder** v svojem gostišču **Brin**.

V prijateljskem pogovoru so se tekmovalci dogovorili za nadaljevanje lige v prihodnjem letu.

Območna organizacija ZSSS Zasavje čestita in se zahvaljuje vsem organizatorjem in tekmovalcem za dobro opravljeno delo.

Ciril Urek

USPEŠNI TUDI NA TUJEM – Trboveljska selekcija je septembra pod vodstvom Rudija Tomšeta (v sredini s kapo) sodelovala tudi na mednarodnem balinarskem turnirju na Rabu.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije organizira izobraževalni seminar

"Učinkovito obvladovanje stresa"

Cilji seminarja:
- prepoznati dejavnike stresa in moč negativnih misli,
- naučiti se vplivati na način svojega razmišljanja,
- obvladovanje različnih mentalnih tehnik za obvladovanje stresa,
- obvladovanje dihalnih in telesnih vaj za premagovanje stresnih situacij.

Namembnost:
Seminar je namenjen funkcionarjem in strokovnim delavcem Zveze, sindikatov dejavnosti in območnih organizacij ZSSS ter članom svetov delavcev in delavskim predstavnikom v nadzornih svetih gospodarskih družb.
Seminarja se lahko udeležijo člani sindikatov, ki so združeni v Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije.

Čas: četrtek, 4. december 1997

Kraj: Dom sindikatov, Ljubljana, Dalmatinova 4, soba 16 v I. nadstropju.

VSEBINA:

Od 9.00 do 10.30 ure

1. Kako nastanejo problemi?

- ustvarjalna in razdiralna igra domišljije,
- samouresničljive napovedi,
- zastareli vedenjski vzorci.

Od 10.30 do 10.45 ure: odmor

Od 10.45 do 12.30 ure

2. Kako nastane stres?

- zavedanje in prepoznavanje stresnih dogodkov,
- strategije za obvladovanje stresnih situacij: odmik (disociacija), sidranje, preokvirjenje,
- motiviranje sebe v slabih trenutkih.

Od 12.30 do 13.30 ure: odmor za kosilo

Od 13.30 do 15.00 ure

3. Sami soodločamo o svojem zdravju:

- zavedanje o bivanju v tem trenutku,
- popolno dihanje,
- drugi duševni vplivi.

Od 15.00 do 15.15 ure: odmor

Od 15.15 do 16.30 ure

4. Sprostitvene vaje in tehnike za različne potrebe:

- mentalni trening in meditacija,
- sprostitev in glasba,
- avtogeni trening,
- sprostitev po Jakobsonu,
- samohipnoza.

Metode: pogovor, mentalni trening, delo v parih in skupinah, razlaga, igre vlog, gibalne in sprostitvene vaje.

Strokovna izvajalka: Nada Mulej, profesorica slovenskega jezika in primerjalne književnosti, NLP, mojster poslovne komunikacije.

Prijave za seminar na izpolnjeni prijavnici pošljite na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Ljubljana, Dalmatinova 4, najkasneje do 26. novembra 1997

Seminar bomo izvedli, če bo 18 prijav, v kolikor bo prijav več, bomo preostale prijavljene uvrstili na naslednji seminar.

Kotizacija za seminar znaša 10.000 SIT za posameznega udeleženca (v ceno je vključeno strokovno gradivo in osvežilni napitki). Prijavnici za seminar je treba priložiti potrdilo o plačilu kotizacije.

Kotizacijo nakažite na ŽR Zveze svobodnih sindikatov Slovenije št. 50101-678-47511. Na virmanu pod namen nakazila dodatno pripišite "Seminar XIII., sklic na številko 18".

Odgovore na dodatna vprašanja v zvezi s tem seminarjem dobite pri Vandi Rešeta na telefonski številki 061/316-489 in pri Jožici Anžel na telefonski številki 061/13 10 033 interna 281 ali 061/316 489.

Vodja izobraževanja pri Svetu ZSSS:

Vanda Rešeta

PRIJAVNICA za izobraževalni seminar "UČINKOVITO OBVLADOVANJE STRESA" ki bo 4. decembra 1997 v Domu sindikatov, Ljubljana, Dalmatinova 4

Ime in priimek: ..... Datum rojstva: .....
Izobrazba, stopnja izobrazbe: .....
Zaposlitev, naziv in naslov družbe: .....
– delovno mesto .....
Član sindikata dejavnosti Slovenije: .....
Sindikalni zaupnik: DA NE
Druge funkcije v sindikatu (navedite): .....
Član sveta delavcev: DA NE
Delavski predstavnik v nadzornem svetu: DA NE
(naziv in sedež družbe): .....
Telefonska številka doma: ..... v službi: .....
Žig in podpis odgovorne osebe:
V ....., dne .....

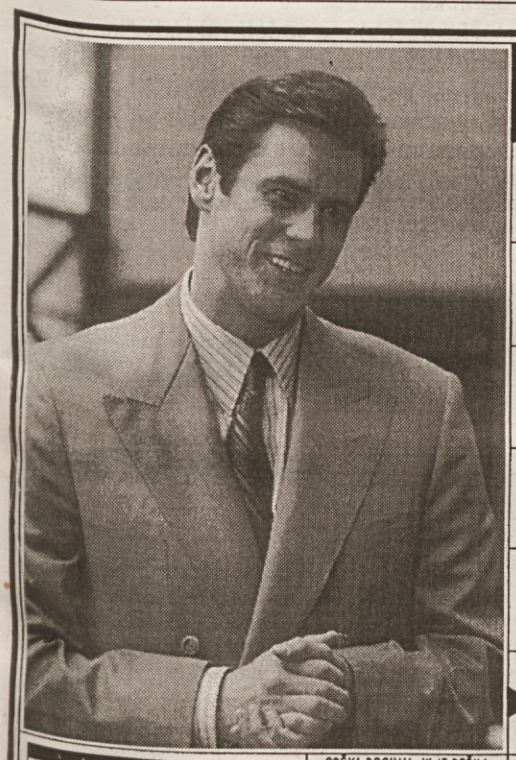

UGANKAR

"ČVEK V KRIŽANKAH" UGANKARSKI TABLOID V OBLIKI SLIKOVNIH KRIŽANK! IZHAJA VSAK DRUGI TOREK!

Avtor: Franci Kalan

Delavska enotnost	MRTVAŠKI ODER	NAUK O RAZTELEŠEVANJU	NIKOLA TESLA	INDIJANSKI ŠOTOR	TOVARNA, V KATERI SE IZDELUJE OPEKA	RASTLINE SENČNIH IN VLAŽNIH PREDELOV	OTOK V SEVERNI DALMACIJI	NEKDANJA POPULARNA AM. FILMSKA IGRALKA	NEKDANJI RODOVI V ITALIJI	ZDRAVILO PROTI MALARIJI
IGRALEC S KRETNJAMI V IGRI BREZ BESEDILA										
EKVATORIALNI VIŠINSKI VETROVI										
RADIJ			ZAČIMBNA RASTLINA / IME PEVKE FALK							
IME PREBIVALCA PO KRAJU						ZNAČAJ	PRITOK BALHAŠKEGA JEZERA / RAZLIČNA VOKALA			
LESENA VPREŽNA PRIPRAVA	RAZLIČNA VOKALA / KEM. ELEMENT (Ir)			BREZBARVNA STRUPENA TEKOČINA / ANTON DERMOTA						
									FRANCOSKO MESTO OB REKI LOARI	MODEREN PLES
GRŠKA BOGINJA, KI JE REŠILA TEZEJA IZ LABIRINTA / PREDMET, KI NAJ BI ODVRAČAL NESREČO							DEL OBRAZA			
ZAČETNIK ARIANIZMA			GLASBENI ZNAK	ANTON VIDAV			POJAV NA NEBU / POLIV NA ŽGANCIH (narečno)			
MESTO NA SUMATRI / ORGANSKO VEČANJE				ZGORNJI DEL GLAVE	NAŠE OBMORSKO MESTO					
IVAN TAVČAR / ORGAN VIDA					ŽELEZO	DALMATINSKO ŽENSKO IME				OGOREK
JEZUSOV OČIM / GALIJ						VEČJI OTOK PRI SPLITU / LUIS BUNUEL				
NEKDANJA NAŠA POPULARNA POP SKUPINA										
DEL PODVOZJA					SIJAJ					

IME VEČ REK V ANGLIJI	GOZDNA RASTLINA
SKUPNO IME ZA KISLO JUŽNO SADJE	
TANČICA, PAJČOLAN	
ZUNANJA DOLŽINA KROGA	
ITALIJANSKI KEMIK IN NOBELOVEC (Giulio)	

TURISTIČNA AGENCIJA

ATRIS d.o.o.

Borza sindikalnega turizma

STALNO BORZNO SPOROČILO

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGATURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti. Pišite nam ali telefonirajte na 061/131-00-33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 16 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

BOHINJSKO JEZERO: dve alpski počitniški hišici za po 6 oseb – kuhinja, kmečka dnevna soba, 3 spalnice, kopalnica – 100 m od jezera – cena 82 DEM na dan, vikend (od petka do nedelje) 190 DEM

BOHINJSKA BISTRICA – počitniški dom: triposteljne sobe, polpenzion 3.600 SIT

KRANJSKA GORA: tri-, štiriposteljne sobe, TWC, polpenzion 42 DEM dnevno

POKLJUKA: dve- in štiriposteljni apartmaji, garsonjera in enosobno stanovanje, 68 oziroma 86 DEM dnevno

PLANICA: počitniški dom – sobe, etažni TWC, polpenzion 37 DEM dnevno

KANIN: petposteljni apartmaji, 64 DEM na dan

KRVAVEC: štiriposteljni apartmaji z opremljeno kuhinjo, kopalnico in WC, cena 59 DEM na dan + turistična taksa, ki jo poravnate ob prihodu, termini po dogovoru

ROGLA: apartmajska hiša, apartmaji za 4 do 6 oseb, manjši za 2 do 4 osebe, cena od 85 do 120 DEM, odvisno od sezone in velikosti. Kmečki dvorec je neposredno na smučipču. Domača ponudba Pohorja pa je le dopolnitev prijetnim večerom. Atris ponudbo priporoča

ČATEŽ: hišice za 5 oseb, bogata oprema, cena 80 DEM dnevno - termini v oktobru

MORAVSKE TOPLICE: dve-, tri- in štiriposteljne sobe, TWC, polpenzion 35 DEM dnevno/osebo

PIRAN: dvo- in štiriposteljni apartmaji, cena 69 oziroma 85 DEM dnevno

NOVIGRAD: trisobno stanovanje, 55 DEM dnevno

BARBARIGA: enosobno stanovanje za 4 osebe, 45 DEM dnevno

CERKVENJAK: turistična kmetija Firbas, aktivni vikend od petka do nedelje s polpenzionom, cena 8400 tolarjev

B. SILVESTROVANJE

MORAVSKE TOPLICE: dvo- in triposteljne sobe v privatnem penzionu, možno tudi skupine do 8 oseb (skupno možno za 54 oseb). Cena polpenziona je 3100 SIT, doplačilo za novoletni menu je 4200 SIT, peti dan gratis, nočitev z zajtrkom. **MALI LOŠINJ**: Aurora, Punta, cena za min. 5 dni bivanja s polpenzionom 270 DEM, silvestrska večerja 80 DEM, otroci imajo 50 % popust na 3. ležišču. Odhod 30. decembra, povratek 3. januarja. Minimalno število oseb je 40, avtobus 60 DEM.

SILVESTROVANJE V EVROPSKIH PRESTOLNICAH – RIM, PARIZ IN BARCELONA – pridružite se svetovljanski množici domačinov. Podrobnosti o programih na Atrisu

C. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje po domačih krajih ali v tujino. Možnost plačila v 3 obrokih.

Sindikalni izlet v POSOČJE – Kobarid, kosilo na rečni ladji, ogled Vipavske kleti – zabavni večer. **Enodnevni izlet** po **VIPAVSKI DOLINI** – malica, kosilo, ogled vinske kleti in degustacija vin, **IDRIJA** – enodnevni izlet v Antonijev rov rudnika živega srebra, **BELA KRAJINA** – obisk vinske kleti in ogled domačih obrti in sprostitev na kmetiji, **BARCELONA** – štiridnevni izlet (od četrtka do nedelje), letalski prevoz in nočitve s zajtrkom. Predlagamo skupino do 30 oseb, termin 26. 2. in 26. 3. 1998. Cena samo 540 DEM, doplačila za organizirane oglede po individualni želji skupine – možni štirje obroki. **RIM** – štiridnevni izlet (avtobus, letalo), bivanje v dvoposteljnih sobah z zajtrkom, ogledi z doplačili vstopnin. Cena495 DEM za skupino 40 gostov.

D. REZERVACIJE AVIONSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

E. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA

Organiziramo ob pripravi vašega osebnega programa.

F. RAZPISANA POTOVANJA

NEW YORK – pet dni za 870 USD, odhod v marcu 1998. **LONDON** – štiri dni za 340 brit. funtov, odhod v marcu 1998. **KRIŽARJENJE PO NILU** – od Kaira do Asuana, štiri ali osem dni, odhodi v marcu in aprilu 1998, cena je 840 USD

INFORMACIJA SINDIKALNIM ZAUPNIKOM

Atris bo organiziral nakup daril za novoletno obdaritev otrok v podjetjih. Pokličite nas za obdaritev vaših otrok! Darilni paketi za otroke od 2 do 9 let – paketi od 1500 do 6000 tolarjev.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

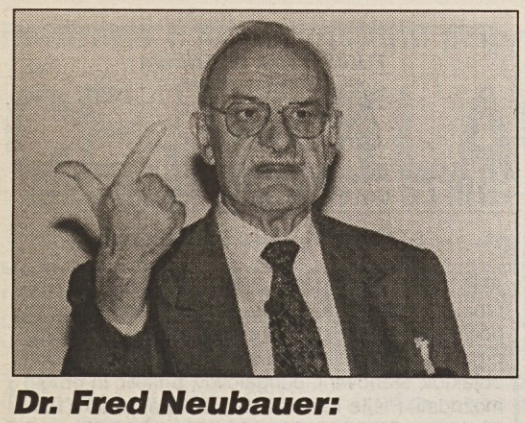

Dr. Fred Neubauer:
V nadzornih svetih ne maram videti predstavnikov zaposlenih, ne maram, da jih zastopajo zunanji predstavniki, in tudi bivši direktorji po mojem ne bi smeli biti v nadzornem svetu "svoje" družbe.

Stane Valant:
Institucionalni lastniki so v tranziciji morda najboljša oblika lastništva. Od vseh lastnikov so najbolj stabilni, njihov cilj pa je najprej utrditi podjetja, potem pa dolgo časa sodelovati pri delitvi dobička.

Branko Pavlin:
Nadzorni svet je zadolžen za uspešno poslovanje družbe, zato je tipičen prdstavnik lastnikov, ne pa organ, ki ščiti interese drugih. Zakon o soupravljanju je zato treba kar najhitreje spremeniti, saj bi sicer interesi zaposlenih lahko prevladali nad interesi lastnikov.

Dr. Rado Bohinc:
Prepad med notranjimi in zunanjimi lastniki je umeten, prepad med zaposlenimi in lastniki pa obstaja.

Jesensko srečanje predsednikov nadzornih svetov v Radencih

NUJNE SPREMEMBE ZAKONA O SOUPRAVLJANJU

Predsedniki nadzornih svetov slovenskih delniških družb so se minuli teden sestali na letošnjem drugem srečanju, tokrat v hotelu Radin v Radencih. Namen srečanja je bil izmenjati izkušnje, razjasniti odprta vprašanja, pa tudi poenotiti stališča do napovedanih sprememb in dopolnil zakonodaje, konkretno zakona o sodelovanju delavcev v upravljanju družb. To zadnje vprašanje je aktualno, saj so delodajalci, ministrstvo za gospodarske dejavnosti in pooblaščene družbe za upravljanje že večkrat opozorile na potrebo po spremembi zakona. Nazadnje se je oglasil minister za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja in glede na dogodke v Mercatorju letos poleti ter opozorila iz še nekaterih družb, napovedal spremembe zakona po hitrem postopku. Skupni namen teh zahtev je zmanjšati vpliv zaposlenih in sindikatov v upravah in nadzornih svetih. Na posvetu so nas najbolj zanimala ravno ta, sporna vprašanja vpliva zaposlenih in odmevi nanje med zbranimi predsedniki nadzornih svetov.

Kot gost je na srečanju nastopil znani švicarski profesor multinacionalne strategije in podjetniškega načrtovanja dr. Fred Neubauer. Med drugim je spregovoril tudi o članstvu zaposlenih v nadzornih svetih in vplivu sindikata.

Na vprašanje, kaj meni o delavski udeležbi v nadzornem svetu je, odgovoril: »Nemški sistem, ki je v rabi pri vas in tudi na Švedskem, ima skrajne rešitve. Imeti delavce v nadzornem svetu je zelo vprašljivo, saj to nima samih dobrih strani. Slaba stran je denimo oteženo čuvanje poslovnih skrivnosti.«

Fred Neubauer "ne more videti" v nadzornih svetih zunanjih predstavnikov zaposlenih in sindikatov, pa tudi nekdanjih direktorjev družb ne. V nemški kemični industriji na primer je postavljanje nekdanjih direktorjev družb v, ali celo na čelo nadzornih svetov, dolgoletna tradicija. Profesor iz Švice goji do takih rešitev mešane občutke, saj so bivši direktorji bolj "insiderji" kot "outsiderji". Med upravo in nadzornim svetom mora biti presledek, je dejal.

O nagrajevanju članov nadzornih svetov je menil, da je vprašanje občutljivo in je zato treba biti pri nagradah previden in zmeren. Plačilo ne sme "privezati" članov nadzornega sveta na družbo, ne smejo zaradi tega pasti pod njen vpliv, prav tako pa ne sme biti prenizko.

V Sloveniji so se začele tožbe proti nadzornim svetom za odškodnine članom uprav (predsednikom), ki so jih menda neupravičeno zamenjali. Ali se pred materialno odgovornostjo člani nadzornega sveta (odgovarjajo z osebnim premoženjem) lahko zavarujejo?

Dr. Fred Neubauer je predsednike nadzornih svetov, ki so zbrano poslušali, potolažil s temi besedami: »Najboljše zavarovanje je vaše odlično delo. Pri nas zavarovalnice tega tveganja niti ne želijo zavarovati, če pa že, so zavarovalne premije zelo visoke. Torej: delajte dobro, odgovorno, v korist podjetja, in ne bo težav. Predvsem pa ne podlegajte konfliktu različnih interesov.«

Potem se je profesor Neubauer odpeljal v Švico, predsedniki nadzornih svetov slovenskih družb pa so se zbrali za okroglo mizo. Tema: pogled institucionalnih delničarjev na delo nadzornih svetov in aktualni primeri iz slovenske prakse.

Branko Pavlin, direktor KBM Infond, se je lotil problemov pri delu nadzornega sveta v povezavi s soupravljanjem. Družbe za upravljanje menijo, da je zakon o soupravljanju zrel za spremembe, njihovo prepričanje pa je Branko Pavlin strnil v te argumente: Nadzorni svet je zadolžen za uspešno poslovanje družbe, ki jo nadzira, zato je tipičen predstavnik lastnikov, ne pa organ, ki ščiti koristi drugih. Zakon o soupravljanju pa je v nadzorne svete pripeljal tudi predstavnike zaposlenih. Uprava družbe je skrbi za poslovanje družbe. Zakon o soupravljanju je določil za predstavnika zaposlenih v njej delavskega direktorja. Njegova vloga pa v zakonu ni jasno določena. V teh dveh točkah bi bilo po Pavlinu treba zakon o soupravljanju nujno spremeniti.

V Sloveniji so trenutno aktualne tri pobudi za spremembo zakona, je povedal Branko Pavlin. Eno je podal Inštitut za gospodarsko pravo pri pravni fakulteti, drugo združenje delodajalcev, tretjo pa združenje Manager. Pobude se nanašajo na spremembo naziva delavski direktor, na spremembo njegovega imperativnega mandata (možnost odpoklica s strani sveta delavcev), na omejitev predstavnikov zaposlenih v nadzornih svetih na družbe najmanj z več kot 500 zaposlenimi in na omejitev števila delavskih predstavnikov v nadzornih svetih družb s 500 do 2000 zaposlenimi na tretjino, v družbah z več kot 2000 zaposlenimi pa na največ polovico (nikakor pa ne na najmanj polovico, kot je zapisano v zakonu). Namen te omejitve je, da predstavniki zaposlenih nikakor ne bi mogli preglasovati predstavnikov kapitala.

Stane Valant iz Nacionalne družbe je poudaril, da ni bilo smotrno prenesti nemškega modela soupravljanja k nam, saj so ljudje pri nas postali lastniki podjetij na povsem drug način. O institucionalnih lastnikih, družbah za upravljanje in njihovih pooblaščenih investicijskih skladih pa je menil, da so v razmerah tranzicije najboljši možni lastniki. Do pojave novih strateških lastnikov so institucionalni lastniki edini nosilci pravega preoblikovanja družb. Njihov interes je dolgoročno uspešno poslovanje gospodarskih družb, katerih lastnik ali delni lastnik so. Tu, in v strokovni usposobljenosti, je njihova prednost pred notranjimi lastniki.

»Vendar je sodelovanje zaposlenih v upravljanju predpogoj kakršnekoli uspešne poslovnosti. Odprto vprašanje pa je, do kakšne mere naj zaposleni vplivajo na poslovanje podjetij,« je dejal Valant. »Odprto vprašanje je število članov nadzornih svetov iz vrst zaposlenih v velikih gospodarskih družbah, kjer zakonsko enačenje števila lahko povzroči hude zaplete in neravnovesje. Zato je treba zakon o soupravljanju čimprej spremeniti. Iz nemškega zakona o soupravljanju predlagatelj našega zakona ni prevedel nekaterih bolj zapletenih členov, denimo o razmejitvi odločanja med notranjimi in zunanjimi člani upravljanja.

Dr. Rado Bohinc, predsednik nadzornega sveta Gradis inženiringa, meni, da je prepad med notranjimi in zunanjimi lastniki umetno ustvarjen, obstaja pa med zaposlenimi in lastniki podjetja. Branko Pavlin pa je prepričan, da se nesoglasja med zunanjimi in notranjimi lastniki zmanjšujejo. Konflikti nastajajo skoraj izključno v družbah z lastniškim razmerjem 60 odstotkov notranji in 40 odstotkov zunanji lastniki ali tam, kjer so vsi zaposleni tudi lastniki.

Kaj pa dejstvo, da predstavniki institucionalnih lastnikov v nadzornih svetih pogosto zastopajo in branijo stališča svojih skladov?

Nadzorni sveti naj odražajo lastniško strukturo, meni Valant. Mnenja med predstavniki skladov naj se usklajujejo že pred sejo nadzornega sveta, nič hudega pa ni, če so potem zavrnjena. Težavo pa povzroči mnenje kakega sklada, da je njegov predstavnik v nadzornem svetu glasoval proti njegovemu interesu, torej napačno.

V delniških družbah je dividendna politika zelo pomembna, zato se ji na okrogli mizi niso moglim izogniti. Branko Pavlin je menil, da je to ključni akt v delniški družbi, zato je priporočil, naj jo v vsaki delniški družbi čimprej izdelajo in sprejmejo. Modelov je več, od popolnega zadržanja dobička v rezervah družbe do razdelitve polovice dobička. Stališče skladov je, da je osnovni namen družb ustvarjanje dobička, donos na kapital naj bi bil vsaj dvo-odstoten. Ob nižjem donosu bi v družbi že morali uvesti sanacijske ukrepe. Ti bi morali že naslednje leto pripomoči, da bi družba spet ustvarjala vsaj dvo-odstotni donos. Uprava mora imeti za zadržanje dela dobička ali vsega dober razlog. Skladi dobrim razlogom za zadrževanje dobička, tudi dolgoročno, ne nasprotujejo. Rado Bohinc pa je opozoril, da po naši zakonodaji uprava družbe pripravlja dividendno politiko, nadzorni svet poda o njej svoje mnenje, sprejme pa jo skupščina delničarjev, ki odloča tudi o delitvi dobička.

Na srečanju je sodeloval tudi član predsedstva ZSSS Gregor Miklič, član nadzornih svetov v dveh družbah. Njegova razmišljanja o vlogi in sestavi nadzornih svetov in zahtevanih spremembah zakona o sodelovanju delavcev v upravljanju bomo objavili prihodnjič.

S. J.

Herbert Šefer, predsednik nadzornega sveta Radenci

PRI DOLGOROČNEM RAZVOJU SO INTERESI ENAKI

Herbert Šefer: Če predstavnikov zaposlenih ne bi bilo v nadzornem svetu, bi bilo delo tega marsikdaj težje. Nadzorni svet lahko z njihovo pomočjo marsikatero težko vprašanje laže razreši.

Konkreten primer dela nadzornega sveta je predstavil Herbert Šefer, predsednik tega organa v Radenski. Povabili smo ga na krajši razgovor.

»Nadzorni svet v Radenski je enajst-članski, štirje so predstavniki zaposlenih, šesterica pa predstavlja zunanje lastnike, «je začel Herbert Šefer. »Druga značilnost je, da je po strokovnosti izredno dobro sestavljen, izobrazbena raven je zelo visoka, pa tudi zastopanost po strokah je dovolj široka. Dejal bi, da je taka sestava nadzornega sveta optimalna.«

»Vaše izkušnje kažejo, da svet dobro deluje. Ali zato, ker ima toliko zunanjih članov, ali zaradi notranjih. Ali se vam zdi taka sestava glede interesov uravnotežena?«

»Prav je, da so zaposleni v nadzornem svetu, ker prenašajo nekatere vprašanja iz baze. Tudi ne more priti do preglasovanj. Menim pa, da je omejitev na tretjino članov iz vrst zaposlenih optimalna rešitev, vsaj v naši firmi. Z drugačnimi rešitvami pa v Radenski kajpak nimamo izkušenj. Dveletne izkušnje pri delu nadzornega sveta so pokazale, da je interes zaposlenih v prvi vrsti delovno mesto, potem plača in šele nato dividenda. Interes lastnikov pa je najprej dividenda in na drugem razvoj firme. Če gledam razvoj firme in stabilnost dividende ter stabilnost delovnega mesta, menim, da se v teh točkah interesi zaposlenih in delničarjev približajo in ujamejo predvsem pri dolgoročnem stabilnem razvoju firme.«

»Ali se strinjate s spremembami zakona o soupravljanju glede pristojnosti in sestave nadzornega sveta?«

»Iz naših izkušenj bi dejal, da bi bile spremembe dobre. Tretjinska zasedba sveta s strani zaposlenih se nam zdi optimalna.«

»Kaj pa druge napovedane spremembe, glede delavskega direktorja denimo?«

»Nagibam se k temu, da bi pristojnosti delavskega direktorja bolj natančno opredelili. Tudi naziv ni najboljši. Seveda pa v Radenski nimamo izkušenj, ker delavskega direktorja zaradi organizacije družbe in njene velikosti nimamo. Moram pa reči, da soupravljanje zelo dobro funkcionira tudi brez njega, verjetno zaradi sodelovanja zaposlenih v nadzornem svetu. Na vrhu imamo delniško družbo s samo 80 zaposlenimi, potem pa po dejavnostih družbe z omejeno odgovornostjo. Je pa v teh družbah močan sindikat, člani nadzornega sveta pa niso samo iz delniške družbe, ampak iz vseh družb.«

J. S.